

September 2017

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 99

28. årgang – september 2017

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for
Dansk Mongolsk Selskab.
Bladet udkommer februar,
maj, september.

Redaktion:

Jan Koed (ans.)
jk@cadaid.dk
Rolf Gilberg
Bulgan Njama
Bettina Gram

Tryk: Green Graphic ApS**Oplag:** 200 eks.

Oplysninger om adresseændringer og leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen
Rolf Gilberg

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell (sup.)
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Bettina Gram
Michael Haslund-Christensen
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Henrik Madsen (formand)
Bulgan Njama (næstformand)
Henrik Bo Thrane (sekretær)
Chalotte Vad (sup.)

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
email: hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 2613 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
nts@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
200 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
300 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.

Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Nye medlemmer indmeldes via hjemmesiden under menupunktet *Bliv medlem*.

På rejsen gennem Mongoliet til endemålet Zobelsletten i nord er de fire unge pionerer nået frem til hovedstaden Urgas »civilisation« i september måned 1923. Haslund sætter navn på personerne i sin bog 'Jabonah' fra 1932: Bøffelen, fremstående mongol, Tot, Hertug Larson, Cheffen, Kidi og »K«. Læs om ekspeditionen og det »glemte« medlem side 9-15.

Foto: skanning fra negativ i fam. Krebs eje.

Indhold

Højt spil i Gobi - II	3
Nogle samer stammer fra Mongoliet	8
TOT - det glemte ekspeditions-medlem (I)	9
Mongoliets første styrmand fortæller	16
Mongoliets nyligt afholdte præsidentvalg	18
Styrkelse af Partnerskabsnetværk Case 8-9	22
Aktuelt	26
MAK indvier cementfabrik	27
DMS nyt	32

Højt spil i Gobi - II

I Gobiørkenen i det sydlige Mongoliet ligger adskillige råstofminer, heriblandt landets største guld- og kobbermine Oyu Tolgoi. Minernes naboer, nomaderne og deres dyreflokke, er stærkt udfordret af anlæggenes enorme forbrug af vand- og landressourcer samt forurening med bl.a. kulstøv. Dette er anden del af en beretning om nomadeliv tæt på Gobiørkenens råstofminer. Første del blev bragt i Ger 98.

Vi er taget med firehjulstrækker til den sydlige del af Gobiørkenen for at finde ud af, hvordan det er at leve tæt på nogle af de store råstofminer, som er etableret i ørkenen. Målet for vores 450 km lange køretur fra hovedstaden Ulaanbaatar er Mongoliets største råstofmine, *Oyu Tolgoi*. Undervejs kommer vi også forbi kulminen *Tavan Tolgoi*, som ligger ved en af verdens største kulforekomster, og koksforarbejdningsanlægget *Energy Resources LLC*. De to sidstnævnte anlæg ligger omkring 15 km sydvest for den lille by Tsogtsetsii.

En af nomaderne vi møder i området omkring Tavan Tolgoi-minen hedder Nergui. Han og hans familie opholder sig overraskende nok stadig i deres vinterlejr, som består af fire gerer og en stor indhegnet dyrefold, der kun er i brug om vinteren.

Familien har 500 dyr – geder, får, heste og kameler.

Hos Nergui

Nergui byder indenfor i den ene ger, og hans kone Oyurchuluun serverer te med kamelmælk. Familien består udover ægteparret af deres to teenagebørn på 16 og 17 år samt Nerguis gamle far Davaanyam. Snakken i geren falder hurtigt på vand.

– Gobi er en varm region, og derfor er vand et vigtigt emne, siger Nergui og fortsætter: Lige nu har vi masser af vand, fordi det for nyligt har regnet. Vi henter vand til dyrene fra en lille brønd i nærheden, men indimellem oplever vi, at brønden tørrer ud. Om vinteren må vi ofte gå

5 km efter vand, fordi der ikke er vand i brønden. Måske udtørrer brønden, fordi vi er mange familier, der deles om den? Eller også har vi flere perioder uden regn end tidligere? Måske er kulminens store vandforbrug skyld i, at vi ikke har vand nok?

Familien oplever som andre nomader i området, at familiens geder har kulstøv i lungerne.

– Når vi slagter gederne ser vi, at de har plettede lunger. Det er kulstøvpartikler fra Tavan Tolgoi-minen. Jeg ved, at 90 km herfra har dyrene rene lunger, så det er tydeligt, at vi har meget kulstøv her, siger Oyurchuluun, og tilføjer, at familiens medlemmer ikke selv mærker til problemer med deres lunger.

Et stykke bag familien Nerguis lejr står familiens håndfuld af kamelføl tøjrede i nærheden af deres mødre. Nomadekvinderne i Gobi malker mælk fra kamelhunner med føl til fremstilling af mælkeprodukter til familien, herunder den gærede, alkoholiske drik airag.

Trængsel på steppen

Nergui fortæller, at familien oplever større trængsel på steppen end tidligere. Det går ud over vegetationen, som dyrene skal leve af. Hvor biltrafikken før gik via tre etablerede landeveje, findes der i dag hjulspor mange forskellige steder på steppen. Hovedvejen er en dårlig asfalteret vej, som tunge lastbiltransporter med forsyninger af fødevarer og andre varer til minen fravælger til fordel for en genvej direkte over steppen. Undervejs ødelægges transporterne meget på deres vej, ikke mindst ørkenens lave vegetation med planter, græs og småbuske. Dermed tvinges nomaderne væk fra området, da de bliver nødt til at finde andre græsgange til deres dyr.

– Grunden til at vi er i vores vinterlejr er, at vi er for mange familier i området. Alle forsøger ligesom os at finde gode græsgange til dyrene. Nu er planen, at vi en af dagene tager omkring 45 km nordpå for at finde en sommerplads, siger Nergui.

Udover steppetrafikken er traditionelle græsningssteder over tid blevet inddraget ved etableringen af råstofminer og tilhørende anlæg, som ofte optager enorme arealer. Et anlæg som Oyu Tolgoi 100 km længere sydpå optager omkring 80 km², hvilke svarer til arealet af Rold Skov. Minernes placering på ørkensteppen er medvirkende til, at nomaderne presses væk fra deres traditionelle pladser.

Sammen med andre af områdets nomader har Nergui holdt møder med lokale byrådsmedlemmer. Nomaderne har bl.a. klaget deres nød over de uregulerede transporter over steppen og den deraf ødelagte vegetation. Nomaderne mærker ikke, at politikerne bringer deres indsigelser videre, hvorfor de ikke føler, at der sker noget. Hvad angår Tavan Tolgoi-minen kender familien ikke meget til dens aktiviteter, og familien får ingen form for kompensation for hverken ødelagte græsgange, kulstøvsgener eller vandmangel.

– Når vintrene er hårde, forærer mineselskabet os hø til dyrene. Derud-

over har vi ikke kontakt til minen, og vi ved ikke, hvad den egentlig laver, eller hvor mange der arbejder der, siger Nergui.

Et skrøbeligt økosystem

Vi forlader Nergui og hans familie for at gøre holdt for natten i Tsogtsetsii. Næste morgen fortsætter turen 100 km i sydøstlig retning mod byen Khanbogd, der har omkring 7.000 indbyggere, og som er nærmeste by til guld- og kobberminen Oyu Tolgoi. Turen går via tydelige hjulspor, der er kørt godt til på

I Sydgobi vokser især lave, hårdføre vækster som fx disse bærbuske med spiselige røde og grønne bær, som hedder 'nitraria' eller 'hatan harmag' på mongolsk. Af bærrerne, som er en planteslægt i familien Nitrariaceae, kan man bl.a. lave bærsaft og te.

steppen af mange bilkørsler – ikke som de førnævnte lastbilchaufførers enlige hjulspor på kryds og tværs over steppen.

I Gobi er der meget vind, så landskabet er groftslebet af småsten og sand, som hele tiden omformer terrænet. Steppevegetationen er sparsom med små vejrbidte vækster, stride græstotter og enkelte blomster. Klimaet er ekstremt. Om sommeren kan det blive op til 40° C varmt, og om vinteren kan termometret vise temperaturer helt ned til

Nergui og hans familie er ved at gøre klar til at tage videre nordpå resten af sommeren for at finde egnede græsgange til deres 500 dyr. I området omkring vinterlejren er der mangel på græsningssteder, bl.a. på grund af at meget vegetation er ødelagt af øget lastbiltransport på steppen og udenfor de etablerede veje. Transporterne kører med forsyninger til Tavan Tolgoi-minen.

Selvom Nergui og hans familie er plaget af forskellige gener fra Tavan Tolgoi-minen, ønsker de ikke at fraflytte området. Øverst ses Nerguis datter og hans far, nederst sidder Oyurchuluun bag kakkelovnen og en stor zinkkasse med kamellort, som bruges til brændsel.

interagerer i form af fx tung transport på steppevegetationen eller udladning af kulstøv fra kulminer, skaber det ubalance i ørkenens økosystem. Økosystemet i en ørken er særligt sårbart pga. de ekstreme klimatiske forhold, der ved de mindste ændringer hurtigt slås i stykker og dermed ændrer leveforholdene drastisk for planter, dyr og mennesker.

Det gør ondt at sige nej

Omkring 15 km fra byen Khanbogd og 19 km sydøst for Oyu Tolgoi standser vi bilen ved et lille murstenshus. Ud af huset træder ægteparret Enkhbayar og Nasanbat, som tidligere plejede at flytte i sommerlejr med deres dyr, men som denne

- 40° C. Den årlige gennemsnits-temperatur ligger lige under frysepunktet. Med en årlig nedbørsmængde på kun 76 mm er vand en sparsom ressource i ørkenen.

Selvom Gobi er et barsk område med meget store temperaturforskelle og en stærkt begrænset nedbør, lever her mange vilde dyr som bl.a.

sorthalede gazeller, ulve, brune bjørne og sneleoparder side om side med nomadernes husdyrflokke af baktriske kameler (heraf er nogle også vilde), heste, geder og får.

Hovedparten af dyrene lever bl.a. at vegetationen på steppen. Når regnen udebliver, eller mennesket

På mineområdet ligger flere store affaldsbjerge, som hver optager arealer på omkring 10 km². Der er stor risiko for, at der i mineaffaldet sker syredannelse til skade for miljøet.

Denne sommer flytter Enkhbayar og hans familie ikke rundt på ørkensteppen med deres dyr, men bliver i deres murstenshus, som de ellers kun bor i om vinteren. Familien opvarmer huset med en brændeovn, og elektricitet får de fra store solpaneler. På billedet ses bag Enkhbayar til højre hans kone Nasanbat med deres 5-årige barnebarn og til venstre parrets yngste datter ud af tre, der går i gymnasiet.

sommer har besluttet sig for at blive i huset. De har ligesom nomaden Nergui 500 dyr, som også fordeler sig på geder, får, heste og kameler.

Familien har boet her i over 10 år og har mærket, at der er sket store forandringer, siden de kom hertil. Forandringerne skyldes hovedsageligt Oyu Tolgoi-minen, der begyndte at udvinde råstoffer i 2013 fra et åbent brud. Et kæmpemæssigt lukket brud i 1.300 meters dybde er under etablering.

Oyu Tolgoi ligger 80 km nord for grænsen til Kina, som er hovedaftager af minens råstoffer, der udover guld og kobber også bl.a. består af sølv og molybdæn.

Der skal enorme mængder vand til råstofudvinding. Oyu Tolgoi tager som landets største mine vand fra naturlige vandløb, som mineselskabet i flere tilfælde har fået rettet ud og ledt direkte til minen. Dette giver nomaderne og deres dyr store

problemer, da de bruger de samme kilder til vandforsyning.

– Vi er heldige, for vi har en håndgravet brønd 500 m fra vores hus, hvor der både er vand til husholdningen og til dyrene, siger Enkhbayar, da vi har sat os ind i husets stue, hvor også familiens yngste datter og et 5-årigt barnebarn opholder sig.

Familien mærker konsekvenserne af minens vandforbrug, selvom de bor relativt langt derfra. Minen ligger for enden af en flod, som for tiden er udtørret, og minen bruger af det samme grundvand, som familien henter vand fra. Vandstanden er mærkbart sunket.

– Niveauet er fint, når det har regnet, men i tørre perioder er der vandknaphed. Så må vi bede andre

familier i området om ikke at bruge vores brønd. Det er meget usædvanligt for mongoler ikke at deles om ressourcerne, så det gør ondt at sige nej, siger Enkhbayar.

Hegn og asfalt på steppen

Ud over vandproblemer oplever familien også store gener pga. et pigtrådsheg, som mineselskabet har sat op omkring det 80 km² store mineareal. Hegnet betyder, at nogle nomader skal gå enorme omveje for at sætte deres dyr på græsarealerne, de traditionelt bruger.

– Vi bliver tvunget til at gå en omvej på 50-60 km for at tage dyrene om på den anden side af heget, så vi kan komme til vores græsgange. Hegnet er meget i vejen, og mange familier er flyttet fra området i de 10

Fakta om Oyu Tolgoi

Den mongolske stat ejer 34% af Oyu Tolgoi-minen, som er et joint-venture projekt med canadiske 'Turquoise Hill Resources', der er et datterselskab af det multinationale britisk-australske mineselskab 'Rio Tinto'. Mineprojektet er Mongoliets største investering i landets historie. Når den planlagte lukkede mine under jordens overflade er etableret inden for 5-7 år, anslås den årlige kobberproduktion at ville kunne ligge på 450.000 ton. Oyu Tolgoi-minens officielle website: <http://ot.mn>

år, vi har boet her. Jeg kender også naboer, som helt har opgivet at holde dyr og som er flyttet ind i byen, fortæller Enkhbayar.

Et andet problem med hegnet er, at mange dyr begynder at gå langs hegnet, når de græsser og søger efter vand. Når nomaderne skal hente dyrene om aftenen, er de ofte gået langt væk. Om foråret, hvor dyrene er svage, har nomaderne undtagelsesvis fået tilladelse af mineselskabet til, at dyrene kan blive lukket ind gennem en port i hegnet og græsse på mineområdets åbne græsområder.

En tredje gene for familierne i området er, at mineselskabet har anlagt asfalterede veje for hurtigere at kunne transportere råstofferne til Kina. Først havde nomaderne forbud mod at køre på de asfalterede veje, men i dag har de fået tilladelse til at benytte dem. Den tunge lastbiltransport skaber uro blandt dyrene,

og nogle ender med at blive kørt ned, når de krydser vejene.

Generne fra minen, som nomaderne oplever, er mindst lige så ødelæggende for områdets unikke biodiversitet og sårbare økosystem. To naturbeskyttede områder ligger tæt på Oyu Tolgoi-minen. Hegnet stopper også større vilde dyr for at passere området frit. Desuden ligger der inde på minearealet enorme affalds bjerge af restprodukter fra udvindingen af råstoffer. Der er bl.a. stor risiko for, at der i mineaffaldet sker syredannelse til skade for miljøet.

Læs i næste nummer af Ger om ngo'en »Gobis Land«, som er oprettet af lokale nomader i Sydgobi. Organisationen kæmper for nomadernes rettigheder til fortsat at kunne leve i områderne omkring minerne, og den har opnået at få Tolgoi-mines ledelse i tale. Det er bl.a. lykkedes nomaderne at blive tilkob-

Hegnet omkring Oyu Tolgoi-minen holder alle større dyr, både vilde dyr og nomadernes dyreflokke, udenfor mineområdet. Elmasterne inde på minens grund er bygget af kineserne og leverer elektricitet fra Kina – kun til minens forbrug, da lokalsamfundet ikke er forbundet med dette elnet.

let en vandforsyningspost, som mineselskabet i først omgang havde etableret til eget forbrug. ■

**Bettina Gram
Gitte Pedersen**

Artiklen er den anden af to om nomadliv tæt på Gobiørkenens råstofminer. Første artikel blev bragt i Ger 98. Forfatterne besøgte Sydgobi i juni 2016. Alle fotos er taget af Bettina Gram.

Nogle samer stammer fra Mongoliet

På en tur til Tromsø med familien i februar 2017 for at opleve nordlys, tog vor vært, den samiske forfatter og journalist John Gustavsen, os med ud til Ishavskysten ved et fantastisk smukt sted, som hedder Sommarøy. På Sommarøy Arctic Hotel spiste vi frokost, og hotelværten, Kjell Ove Hveding, underholdt os med en oplevelse, han havde haft samme sted 7 år tidligere. Det var så interessant, at jeg (Rolf Gilberg) bad Kjell Ove om at fortælle oplevelsen til Gers læsere.

I 2010 havde man valgt at holde Norske Rendriftsamers Landsmøde på Sommarøy Arctic Hotel, hvor 150 samer fra hele Norge var samlet. På en af dagene under frokosten, hvor samer fra nord og syd sad og spiste sammen, fik vi besøg af en delegation fra Mongoliet. Den skulle også have frokost.

Da gruppen på seks mongoler sætter sig ved bordet, bliver en af mongolerne først helt rystet og så helt chokeret, kroppen ryster, og han må hjælpes ned på sin stol.

Jeg kommer til og spørger manden, om han er blevet syg eller utilpas, og om vi skal hente vand til ham eller noget andet. Han ryster blot på hovedet uden at sige noget og fortsætter med at stirre mod et

bord, hvor der sidder nogle ældre samer fra Syd Trøndelag og Røros, lidt over 100 km syd for Trondheim.

Til slut peger han mod dem og hvisker: »There is my grandfather ... It is my grandfather! ... But he died many years ago!«

Han var helt i chok. De andre mongoler forsøgte at berolige ham på deres eget sprog og få ham til at falde til ro. Efter en stund spurgte jeg ham, om det var den ældste same, som var ham, der lignede hans bedstefar. Han svarede: »Yes!« og fortsatte: »That man looks exactly as my grandfather!«

Jeg spurgte, om det ville være en god idé, om jeg gik hen og talte med den ældre same, som lignede hans bedstefar, og om han eventuelt selv

ønskede at hilse på ham. Det samtykkede mongolen i.

Henne ved bordet hos den ældre same fortalte jeg om gruppen fra Mongoliet og om denne mands reaktion på, at den ældre same fuldstændig lignede mongolens afdøde bedstefar. Den ældre same lo og sagde, at det var overhovedet ikke mærkeligt, fordi han altid havde vidst, at forfædrene til samerne ved Røros kom fra Mongoliet!

Mongolen og den ældre same fik hilst på hinanden. Ved hjælp af tolke fik de et hjertevarmt møde, hvor de delte hver deres historie og endte med at føle sig som fjerne slægtninge fra hver sin verdensdel.

For mig blev det en minderig dag på arbejdet, som jeg aldrig vil glemme, en dag hvor to vidt forskellige fremmede mennesker fandt blodsbånd og nedarvet genetik tusindvis af år gamle.

Videnskaben fortæller os, at Haplotype X (genetisk DNA) komovre fra de mongolske stepper og til områderne ved Østersøen for 30.000 år siden.

Gæster er altid velkomne på Sommarøy. ■

Kjell Ove Hveding

Den norske tekst er oversat og bearbejdet af Rolf Gilberg.

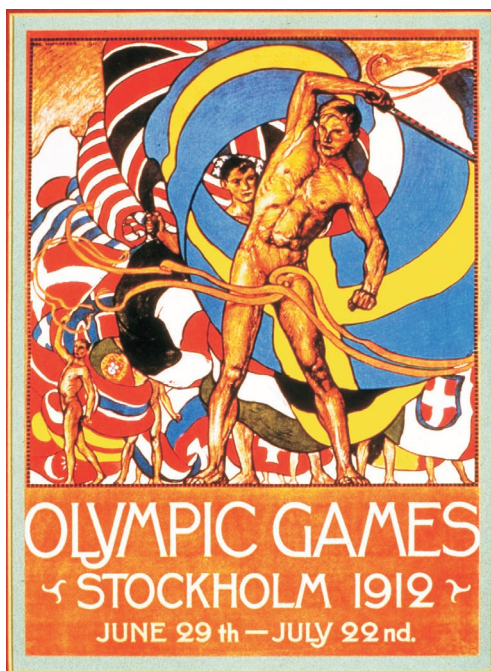
TOT - det glemte ekspeditionsmedlem (I)

Tage Birck var en af de 6 danskere, som i begyndelsen af 1920'erne drog til Mongoliet og grundlagde en forsøgsgård - Iga-gården - på Zobelsletten i det nordlige Mongoliet øst for Khövsgölsøen. Senere voksede byen Erdenebulgan op på stedet. Dette er første del af en beretning om Tage Birck, kaldet »Tot« af sine kammerater.

Lægen Carl Krebs var idémanden bag Iga-gården eller »Danskergården«, som blev grundlagt i 1923 i det nordlige Mongoliet øst for Khövsgöl Nuur (sø). Hvordan Krebs fandt stedet, har han skrevet om i *Geografisk Tidsskrift* (se Ger 15, s. 4-10). Ideen var at undersøge muligheden for at oprette arbejdspladser for de mange danske mejerister, der efter den russiske revolution i 1917 var blevet smidt ud af Rusland, især fra Sibirien, og som nu stod uden arbejde. Krebs så muligheder for dem i Mongoliet, men han havde ikke forudset, at Mongoliet allerede i 1924 ville blive en sovjetisk lydstat, som ville adlyde russernes paroler. Derfor blev der ingen arbejdspladser til danske mejerister i Mongoliet.

Rejsekammeraternes beretninger

I sin bog *En Dansker i Mongoliet* (1937) fortæller Carl Krebs (1889-1971) [34 år i 1923] vigtigheden af at vælge sine rejsefæller til en ekspedition med stor omhu, så mindst mulige konflikter kan opstå undervejs. Man skal også lige huske, at Krebs først skrev sin bog, da han var kommet tilbage til Danmark, altså 14 år senere. De fleste deltagere var hans soldaterkammerater. Krebs nævner deltagerne med et par kommentarer om dem (s. 97-98). Her bringes kun navnene: Ove Krebs

(bror og ingeniør) [33 år]; Kai Borgstrøm, »Bøffelen« [29 år]; Henning Haslund-Christensen, »Kidi« [27 år]; Erik Isager (landmand) [26 år]. En gennemsnitsalder på 29 år.

Fra andre kilder ved man, at holdet bestod af seks mand. Den sjette mand var Tage Birck, »Tot« [26 år], som Krebs har valgt ikke at nævne sammen med de øvrige. Bircks navn dukker heller ikke op i resten af Krebs' bog. Krebs skriver i øvrigt kun ganske lidt om deltagerne, som han ofte kalder »drengene«, men koncentrerer sig om at fortælle om årets gang, især i tiden efter at alle de danske mænd havde forladt gården. I *Dagens Nyheder* (1923) (Ger

86, s. 16) skriver Krebs om udrej-sen:

I morgen tidlig er vi i Hamborg og så håber jeg, at vi straks kan gå om bord i ØK's damper »Malaya«. Med vi mener jeg os fire, som tager af sted ... Haslund-Christensen, Tage Birck, Kai Borgstrøm og jeg selv.

Så her ser man, at Tage Birck var med fra starten på hele turen til Mongoliet. Senere i avisen (Ger 86, s. 18) omtales de tre som: godsforvalter Henning Haslund-Christensen, forvalter Tage Birck og sekondløjtnant Kai Borgstrøm. Alle har fået en fin titel.

Henning Haslund-Christensen skriver også om deltagerne i sin bog *Jabonah* (1932, s. 11-12) og nævner ud over de andre også Birck:

Endvidere blev polyteknikeren Tage Birck valgt, da de to brødre kendte ham fra mange års samarbejde i Akademisk Skytteforening. Sammen havde disse tre også deltaget som gymnaster i de Olympiske Lege i Stockholm 1912.

De olympiske lege foregik 5. maj – 22. juli 1912 i Stockholm. 28 nationer deltog med i alt 2547 deltagere (2490 mænd og 57 kvinder). Danmark deltog med 165 sportsfolk (deraf 54 i gymnastik) samt ca. 150 kvinder og ca. 350 mænd til en

gymnastikopvisning. Af de tre venner (Carl, Ove og Tage) var det kun Carl, der deltog i den egentlige gymnastikkonkurrence sammen med 19 andre. De vandt bronzemedalje i fristil-gymnastik.

De 20 plus de 350 deltagere, hvor også Ove og Tage var med, gav en storslået gymnastikopvisning uden for konkurrencen. Carls navn finder man i listerne, men de 350 mænd synes der ikke at være lister på.

I Mongoliet

Hos Haslund-Christensen (*Jabonah*, s. 38) finder man et andet notat om Birck. Begivenheden foregår et sted, hvor der er banditter, mellem Kalgan og Urga i 1923 på vej til gården:

Birck, der den dag var kok, sad ude i den smeltende sol og pustede sig ildrød i hovedet under forsøg på at få en rygende bunke kamelgødning til at slå ud i luer. Vi lå inde i skyggen og iagttog hans blussende kinder; alt imens vi tildelte ham gode råd. Sveden drev fra randen af hans tropehjelme, og hans ansigt blev mere og mere sorttribet, eftersom han tørrede sveden bort med sine gødningsfyldte hænder. Han så så komisk ud, at det var svært for os at tilbringe siestaen med værdighed.

Pludselig hørtes karavanehundenes halsen og Bircks vræl: »Kavalleri, Front!« Vi rullede rundt mellem hinanden og væltede ud i solheden med riflerne klare. Ned imod os fra en langstrakt skråning i øst rullede en bølgende støvsky. Krebs angav: »Visér 300«. Skyen kom nærmere, og drønende hovslag trommede imod os. En-to-tre-fire-fem ryttere galoperede ud af støvet og – vi blev fuldstændigt afvæbnede. Et solbrunet pigebarn, med et smil som selve steppemorgen, holdt sin fyrige gangse an foran vore skamfulde sænkede riffelløb.

I begyndelsen af juni 1923 ankommer de første fire ekspeditionsdeltagere til Shanghai, hvor de kan nyde livet under afslappede forhold inden den videre færd mod Mongoliet. Fra venstre bag kulierne Henning Haslund-Christensen (Kidi), Tage Birck (Tot), Kai Borgstrøm (Bøffelen) og Carl Krebs (Chefen). Foto: Nationalmuseet

I slutningen af juni er danskerne nået frem til den kinesiske havneby Tientsin, hvor de bliver indlogeret i telegrafbestyrer Blacks »gæstfrie« hus. Fra venstre Krebs, Haslund, Borgstrøm og Birck. Krebs skriver i 'Dagens Nyheder' 25. sept. 1923: »I Peking var vi gæster hos Store Nordiskes telegrafbestyrer, Münster, og de danske telegrafmænds messe for et par dage. De bor lige udenfor muren omkring den »forbudte by« i deres egen lille by, nogle dejlige villaer i en muromgærdet have; og der er tennisbaner og pony-stalde, verandaer, springvand og alt, hvad hjertet kan begære - og en østerlandske gæstfrihed.

Foto: Nationalmuseet

På vej med karavanen til hovedstaden Urga (Ulaanbaatar) i Mongoliet, august 1923. Fra venstre Krebs, Haslund, Birck og Borgstrøm. Foto: 'Jabonah', s. 37

Haslund-Christensen bruger herefter en halv side til at beskrive pigens dejligheder og fortsætter:

Hastigt gemte vi vore rifler og bød »Miss Mongolia« den mest skyggefulde plet under solsejlet, og Krebs råbte på Birck efter te. Men Birck var ilet til brønden for at tvætte sig og vandkæmme håret, og da han omsider åbenbarede sig med en renskuret aluminiumskop fuld af dampende te, var han vakrere at skue, end vi havde set ham siden Kalgan. Vor gæst brændte fingrene, som man altid gør på den slags praktiske kopper, hvorfor hun råbte på en af sit følge, der bragte et læderfoderal, hvorfra hun fremtog en flad kop af birketræ, indvendigt beklædt med sølv. Heri hældte hun aluminiumskoppens indhold.

Haslund-Christensen fortæller videre, at ingen på det tidspunkt kunne tale mongolsk, så ingen forstod hinanden. Snart efter dampede gæsterne bort igen. Det virker, som om at Tage, som så mange andre mænd er, var glad for kvinder.

Krebs skriver (Ger 90, s. 18), at der blev trukket lod mellem Birck

og Haslund om hvem af dem, ekspeditionen ville udlåne til Hertug Larson i et halvt år for \$ 300 om måneden. Det blev Tage, Larson lånte.

Efter besøg i Urga drog holdet til Bulguntal. Her gik Borgstrøm og Haslund i gang med at reparere huse, mens Krebs tog nordpå for at hente Isager, som kom med Den Transsibiriske Jernbane. De kom tilbage til jul.

Foråret 1924 rejste Haslund til Urga (Jabonah, s. 92), hvor han mødte Birck hos Hertug Larson. Bircks arbejde for Larson var nu slut.

Birck var startet pr. bil med en ladning sølv, som skulle transporteres til Uliassutai [Uliastai]. Halvvejs fremme var bilen brudt sammen, og Birck havde måttet fortsætte med oksekaravane. Men han havde bragt sølvet til sit mål og var kommet tilbage til Urga 3 uger tidligere og havde med længsel afventet min ankomst for snarest muligt at kunne slutte sig til os og arbejde på Iga-gården. Han havde tjent gode sølvdollars hos Larson, og da han jo var ekspeditionens ejendom, og da det var ekspeditionen, som hav-

de lejet ham ud til Larson, tilhørte disse penge altså ekspeditionen.

En uge senere rejste Haslund og Birck tilbage til gården, efter at de havde solgt de pelse, Haslund havde haft med. Det blev en vanskelig tur (Jabonah, s. 94-95), men en smuk majmorgen nåede de gården. Birck og Haslund arbejdede sammen med at pløje nye arealer jord og lave andet landbrugsarbejde.

Midt i juni 1924 tog Krebs via Urga til Shanghai for at hente sin kone, Gerda Krebs (født Valentiner, senere gift Andersen; 1903-1993). Hun havde kendt ham, siden hun var 12 år og blev gift med Krebs august 1921. Gerda [21 år i 1924] var rejst fra Danmark 23. marts 1924 sammen med deres søn Ove [2 år]. De havde taget toget fra København til Hamborg og derfra ØK-skibet M/S *Malaya* til Shanghai. Gerda udtalte til *Dagens Nyheder* (Ger 92, s. 41), at hun ikke kunne rejse til Mongoliet sammen med de andre, da sønnen var for lille.

Meningen var, at Krebs skulle have hentet sin hustru og søn i Shanghai ved skibets ankomst fra Hamborg, men af en eller anden grund missede han aftalen, og Gerda med Ove måtte selv tage turen til Peking, hvor den lille familie blev forenet. Først i slutningen af august måned 1924 ankom de til Iga-gården (Ger 92, s. 40).

Haslund gav Krebs' kone dette skudsmål (Jabonah, s. 108):

Der sad hun, vor unge kvindelige landsmand, med sit guldgule hår flagrende om de friske rødbrune kinder; hendes blå øjne og hvide tænder bragte hilsner og smil fra alt derhjemme. Æres- og glædessalutter affyredes i luften, da hun på slanke ben besteg vort Jomsborg, og hun var hjertelig velkommen.

Mens Krebs var væk, skulle Haslund ride postruten de 132 km til

Khatgal ved sydspidsen af Khövsgöl Nuur (*Jabonah*, s. 101). Under besværet og den spændte stemning med at indfange hesten, Haslund skulle ride på, råbte Tot:

Give me a horse I can ride, give me a girl I can love.

Efter Krebs' hjemkomst blev Birck og Haslund 9. september 1924 sendt til Urga (*Jabonah*, s. 109) for at finde en, der ville aftage de pelskind, som holdet ville skaffe i vinterens løb. Haslund skrev ikke noget om, at andre fra gården tog med bortset fra Tot.

I Urga, som havde skiftet navn til Ulan Bator Hoto, blev de mødt med store omvæltninger i Mongoliets historie. Kommunisterne havde overtaget magten efter »Den Levende Buddha«, Bogdo Gekens død.

Alt var ikke længere som før. For at hjælpe nogle venner formåede Birck og Haslund på dramatisk vis at smugle en ladning stryknin ud af Urga (*Jabonah*, s. 113-117). De endte med at gemme strykninen under noget julestads i deres vogn. Birck besluttede, at han åbenlyst ville ride tilbage til Urga og give personlig besked til vennerne om, at strykninen var fjernet fra den øde gård, som en af de nye ministre havde taget i brug. Det ville tage 14 dage at nå tilbage til Danskergården. Birck forventedes at ville indhente karavanen, som Haslund drog af sted med. Det blev en lang og besværlig rejse (*Jabonah*, s. 118-124).

Ved et uheld var Birck redet forbi karavanen og ventede på den i klosterbyen Van Kure. Da Bircks hest var mere frisk end Haslunds, skulle Birck ride derfra til Bulguntal efter hjælp. Mongolske ungkommunister var i mellemtiden ankommet og ville kontrollere al færdsel ud af og ind i byen. Birck passerede forbi uden problemer, til gengæld gav det Haslund en masse problemer (*Jabonah*, s. 124-130).

Hyggestund i Iga-gårdens fælleshus 'ambar'. Fra venstre Erik Isager, Gerda Krebs, lille Ove og Kai Borgstrøm.
Foto: fam. Krebs

Samme selskab foran Iga-gårdens fælleshus. Fra venstre Gerda Krebs, Erik Isager i søndagstøjet, lille Ove og Kai Borgstrøm.
Foto: fam. Krebs

I et brev til sin far skrev Krebs i Urga, 25. september 1924, efter at Krebs havde hjembragt hustru og søn til Iga-gården:

Jeg kunne altså kun være 14 dage hjemme, så måtte jeg til Urga igen til hest ledsaget af Haslund. Vi skal se at få arrangeret en kontrakt til opkøb af skind i vinter. Det var der ikke lejlighed til på opvejen. De rigtige folk var ikke i Urga.

Kun Haslund blev nævnt i brevet, ikke noget om Birck. Måske var han

ikke med på denne tur, som så må være foregået efter, at Haslund og Birck havde været i Urga. I et andet brev (1. november 1924) til sin far skrev Krebs:

Jeg har lige – sammen med min tro mand Kidi været i Urga, og vi har sikret os en ny kontrakt for vinteren.

Ifølge Haslund (*Jabonah*, s. 109-130) var Krebs ikke med på turen sammen med Haslund og Birck. Det ser ud, som om Krebs og

Haslund var på endnu en tur sammen bagefter med samme formål. Dog er det svært at få datoerne til at passe sammen.

Tage på Iga-gården

Tage var 26 år, da han ankom til Mongoliet i 1923. Tage kom først til Iga-gården i maj 1924, fordi han havde været udlånt til Hertug Larson, og forlod den formodentlig igen i slutningen af 1924.

Hen på vinteren (1924/1925) rejste Krebs, Isager og Haslund på hver sin rejse nordpå for at købe pels. Haslund var borte fra november 1924 på en længere rejse, som man kan læse om i hans bog (*Jabonah*, s. 130 og videre), hvor han blandt andet var i russisk fængsel og mødte senere en shaman på hjemturen (*Jabonah*, s. 131-218). Birck bliver ikke mere nævnt i Haslunds bog.

Det ser ud til, da Haslund kom tilbage fra sin lange rejse, at Tage ikke længere var på Iga-gården. Dog skrev Haslund intet om det. Det sidste Haslund skrev om Tage

var den begivenhedsrige tur i efteråret 1924. 15. marts 1925 rejser Isager og Haslund til Hertug Larson udlånt til at hjælpe ham.

Bøffelen (Kai Borgstrøm) skrev også en bog om opholdet: *Tre Aar paa Zobelsletten* (1933). I den er Krebs, Isager og Haslund nævnt, men ikke Birck.

Ove Krebs, Carls bror, skrev til sin far (12. april 1925) fra Bulguntal efter at have været der en måned:

Lille Ove trives godt; han imponerede mig ved selv at løbe mig i møde, da jeg ankom, og han har allerede et stort ordforråd; han tiltaler altid mongolerne på mongolsk, russerne på russisk og os på dansk uden at blande det sammen: hans moder er også allerede helt flink i begge sprog.

Det siges ikke direkte, men antydes mellem linierne, at Krebs' kone Gerda gik og kedede sig, fordi Krebs ofte var på lange rejser væk fra gården. Iga-gården var ikke et godt sted for en ung kvinde blandt en flok mænd. Gerda var ikke egnet

Forårsplojningen 1924 med okser. Tage Birck styrer plogen, mens »Den lille Kornmand«, Erik Isager, tager sig af plogen. Tage kom til gården i maj 1924, mens Isager nåede frem allerede 23. december 1923 efter at have rejst med Den transsibiriske Jernbane via Irkutsk.

Foto: fam. Krebs

til det primitive liv på gården. Gerda var ikke som sygeplejersken Lena Tidemand, som dukkede op på gården et par år senere og fik tiden til at gå med at tage på jagt. Se hendes beretning i Ger 65-69.

Krebs skrev fra Chatchill [Khatgal] 23. august 1925 i et brev til sin far:

Jeg har vel ikke fortalt dig, at Gerda og lille Ove skal hjem til efteråret »på ferie«. Så snart vi får de viserede pas fra Urga, rejser de op til Irkutsk, hvorfra de skal klare sig hjem alene. Jeg vil jo savne dem meget, men Gerda lider meget af hjemve, så der er ikke andet at stille op.

I et nyt brev til sin far af 8. december 1925 følger Krebs op på sagen:

Det er kedeligt, at dette brev ikke når dig til Julen, men vi har jo hele tiden håbet på, at Gerda kunne være hjemme til Jul. Men takket være de russiske myndigheders næsten utrolige langsommelighed fik vi først de pas, som vi indsendte en gang i sommer, tilbage i slutningen af november, og således, at vi lige akkurat ikke kan nå at være hjemme til tiden. Altså Ove og Gerda hjemme i Danmark og jeg hjemme på Bulguntal til Juleaften. De kommer sagtens til at holde Jul hos Koefoed i Moskva, jeg enten hos en af mine bønder på Tunkatrakten eller ved et bål i skoven, hvad der for resten ikke er det værste.

Kan du forestille dig en rejse i sne over bjergene og igennem skove og over åbne sletter med en 3 års unge. Han, Ove, har forresten klaret det alt sammen meget fint. Han har siddet og ligget godt indpakket i en sovepose og har kun beklaget sig et par gange over varmen, når vi havde lukket ham for tæt til. Vi kørte først med to af vores egne vogne op til Kossogol søen; den ene til bagagen, den anden til Bøffelen og lille Ove. Gerda og jeg red. Den tur tog os 3 dage. Den første nat overnattede vi i en mongoljurte, og den anden under åben himmel, hvad der var rarere, da det var en varm (-20° C) og stille nat. Fra sydenden af Kossogol søen fik vi en mand med to slæder til at køre bagagen op til den russiske grænse. Det var et held for os, for der var steder med alendyb sne. Manden havde også telt med, og en lille jernovn, så der blev helt varmt inde i teltet. Vi var 3½ dag om at komme op til mine venner (Spiegeli) på Turuk, hvor vi blev modtaget og beværtet storartet. Jeg skød en snerype på vejen, og én dag havde vi en forrygende snestorm; ellers hændte der ikke noget særligt på den strækning. Derfra har vi været 2 dage om vejen herop til grænsen med vores egne heste.

Gerda Krebs i selskab med Erik Isager i Iga-gårdens fælleshus. Foto: fam. Isager

Krebs fortsætter med at forklare, at der nu skal ventes igen, fordi konsulatet har givet en tidsfrist i passene, som allerede var overskredet, da Krebs fik passene retur. Krebs fortæller videre i brevet:

Hjemme på vores gård går det ellers fremad i alle henseender. Det eneste, jeg er ked af, foruden at min familie rejser fra mig, er, at vi for alt muligt arbejde næsten aldrig har et ledigt øjeblik til at gå på jagt. Vi har haft en fin høst i år og har allerede solgt en del havre til en god pris, så det tegner helt godt alt sammen. De første år var jo næsten lutter udgifter. Nu begynder heldigvis indtægterne at holde udgifterne stangen. Ove og jeg har i fællesskab bygget en rensemaskine til kornet, en centrifugalblæser, der blæser avner fra kornet. Vi har i forening rensset det korn, der var tærsket, da jeg tog af sted. Isager og mongolen har tærsket. Vi er jo nu kun en lille flok, men til gengæld er der harmoni i selska-

bet, hvad der er mere værd end mange maver at fylde, og mange hænder til ikke at bestille ret meget.

Det er blevet sagt, at Tage lagde an på Gerda. Måske flirtede hun også lidt med Tage for at bryde kedsomheden, fordi »drene« ofte var bortrejst. Da Carl Krebs opdagede det, blev han meget vred og smed straks Tage ud med fuld musik, fortæller familien.

Ove Krebs (Lille Ove) fortæller (Ger 66, s. 13-14), at i december 1925 besluttede hans mor Gerda (født Valentiner), at hun ville tage tilbage til Danmark. Carl Krebs red med hende og sønnen til Irkutsk, hvor de blev sat på Den Transsibiriske Jernbane og rejste alene hjem. Det var planen, at de skulle rejse sammen med Borgstrøm, men det tog for lang tid med at få passene i orden, så Borgstrøm rejste alene. Gerda og Lille Ove mødte ham dog igen i Moskva.

Den danske Ambassade i Moskva havde arrangeret, at vi skulle rejse videre med skib fra Riga til København. Det var en stormfuld januar i 1926. Min mor og jeg boede hos mine bedsteforældre, som havde en stor forpagtning kaldet Vasebæksgård uden for Køge. Min far kom til Danmark i sommeren 1926 på en jordomrejse og besøgte os, men da min mor ikke ville rejse tilbage til Mongoliet, blev resultatet en skilsmisse.

Ove skrev (Store Ove, brev af 20. juni 1925) til familien i Danmark:

Allerede i nogen tid har Carl, Gerda, drengen og jeg været alene i Bulguntal, idet Isager er i Irkutsk ledsagende den hjemdragende Borgstrøm dertil; Haslund Christensen er for en tid trådt i fremmed tjeneste. Han er dog stadig medlem

af ekspeditionen, og jeg håber ikke at vi mister ham. [Måske er det Hertug Larson, der hentydes til].

Kurt L. Frederiksen skriver i sin bog, *Manden i Mongoliet*. Henning Haslund-Christensens fantastiske liv (2001, s. 46) følgende:

Carl Krebs havde været væk det meste af sommeren. Han var rejst ned til Shanghai for at hente sin kone og søn. Kort før ekspeditionen havde forladt Danmark, havde han giftet sig med en 20-årig proprietærdatter, der straks blev gravid. Hun måtte så vente med at komme til Bulguntal, til fødslen var overstået, og barnet så gammelt, at det kunne klare rejsen.

For Gerda Krebs blev det mongolske eventyr ikke særligt eventyrligt. Hun følte sig ensom, selv om hun var det naturlige midtpunkt for de unge løjtnanter, der gav hende kælenavnet Benjamin. Krebs, der kunne have været hendes naturlige støtte, var stort set aldrig hjemme på farmen.

Tage Birck og Gerda Krebs fik et godt øje til hinanden. Til sidst erklærede hun, at hun ville giftes med ham og skilles fra Krebs. Da Krebs fik det at vide, smed han Tage Birck ud af ekspeditionen. Gerda og sønnen rejste selv til Danmark nogle måneder senere.

Frederiksen gør status over ekspeditionen (*Manden i Mongoliet*, s. 48):

Krebs var fortsat lederen både af navn og gavn. Han havde fået søn og unge kone derud. Han var den samlende autoritet, men han var også den, der var mest borte i alle mulige ærinder, som nok var vigtige for dem alle, men det var tydeligvis også vigtigt for ham selv at være på farten. Borgstrøm gik hjemme og

Lille Ove med sin mor Gerda Krebs i vinterdell.

Foto: fam. Krebs

passede alt det daglige arbejde. Han udviklede efterhånden et negativt syn på den lokale befolkning, og for ham faldede eventyret ganske langsomt. Isager prøvede i sine breve at bevare et optimistisk syn på hele foretagendet. Han var landmanden og havde derfor svært ved at indrømme, at netop hans område måske var det vanskeligste – for ikke at sige umuligt. Birck var ude, næsten inden han kom ordentlig ind i farmens drift. Han havde jo arbejdet i Urga hele den første vinter. Gerda Krebs faldt aldrig rigtig til.

Mange år senere, i 1980, interviewede jeg Gerda i Sorø, men hun huskede ikke meget fra sit ophold i Mongoliet. Hun havde glemt en del af det eller måske fortrængt det. Her er et uddrag af samtalen:

Jeg kunne ikke holde ud at være der. Det der var frygteligt for mig, det var altså, at man havde ikke andet end de mandfolk at snakke med.

Jeg havde aldrig troet, man kunne savne kvindeligt selskab, som jeg gjorde der. Der var godt nok nogle mongolkvinder, men de stirrede jo noget på mig og syntes, jeg var en mærkelig en. Så fik vi høre, at de oversatte, at de havde sagt, at »hende der, hun må have en sygdom i håret«, »Hun har ikke nogen farve«. Den gang var jeg virkelig lyshåret.

Andre grunde til at Gerda ikke kunne lide at være der var, at hendes søn Ove var blevet syg, men kom sig igen. Og at der var lopper.

Larson sagde, at det var meget uklogt at tage en hvid kvinde med der ud, og han sagde: »Hvor kan De gøre det?« Så jeg var jo ikke sådan videre stolt, da jeg hørte det. »Det er frygteligt, hvad De har gjort«, sagde Larson til min mand Krebs.

Gerda Andersen døde i 1993. Hun blev 90 år.

Haslund slutter sin bog med en kort bemærkning om, hvor alle blev af (*Jabonah*, s. 226). Haslund selv blev ansat i et amerikansk firma i Kalgan:

Tot pløjer jorden i Canada, Ove bygger havne i Portugal, Isager købte gård og driver nu intensiv landbrug i Jylland, og Bøffelen blev en gemytlig agtet grosserer i Kongens København. Kun Carl Krebs, ekspeditionens fader, forblev på Bulguntal, og endnu vajer flaget over den tavse Iga-gård.

I næste afsnit fortælles om, hvad der skete med Tage efter Mongoliet. Tage tog ikke tilbage til Danmark, og hvad var det med Canada? ■

Rolf Gilbert

Mongoliets første styrmand fortæller

Alverdens lande har ret til at benytte internationalt farvand, selv dem der ikke har direkte adgang til havet. Derfor er Mongoliet begyndt at uddanne folk til en maritim karriere. Unge mongoler har været sendt til Rusland og Sydkorea for at tage en maritim uddannelse. Tredjestyrmand E. Enkhbayar fik sit eksamensbevis i 2013 fra Koreas Maritime Institut under en bilateral samarbejdsaftale mellem Mongoliet og Sydkorea.

De er den første sømand i Mongoliet, der har indledt en professionel karriere. Hvad fik Dem til at vælge en søfartsuddannelse?

Først var der tre mongoler, der blev optaget på en russisk søfartsskole i 2007 for at uddanne sig til professionelle søfolk. De fik deres eksamen i 2013 i henhold til en international samarbejdsaftale udarbejdet af Mongoliets Maritime Administration. Det var de tre, der først gjorde mig opmærksom på uddannelsen. Første gang jeg satte foden på sydkoreansk jord var i 2013, da jeg blev udvalgt til at blive optaget på Det koreanske Institut for Maritim og Fiskeriteknologi i Busan. Jeg var på det tidspunkt kandidat fra Ulaanbaatar Universitet med speciale i koreansk oversættelse og fik mulighed for at tage til Korea, så snart jeg var færdig på universitetet.

Som sømand må De have været i mange lande. Har De tal på dem?

At rejse er en af fordelene ved at være sømand. Jeg har været i 21 lande. Under min seneste påmønstring, som varede i 8 måneder, anløb vi 21 havne i 10 lande. Udviklingen inden for den maritime sektor er meget lovende. Alle udviklingslande udnytter adgangen til internationalt farvand og drager fordel af

søfart og handel. De fleste anerkender, at søfarterhvervet var vigtigere for væksten i Sydkorea end den teknologiske udvikling.

Mongoliet er et isoleret land uden adgang til havet. Hvilke muligheder er der for vores land til at drage nytte af de maritime erhverv?

Selv om Mongoliet ikke har direkte adgang til havet, er søfarten vigtig for landets økonomi. Adskillige forbrugsvarer, ja selv de mest almindelige biler i Mongoliet som fx Prius transporteres ad søvejen.

Så selv om landet er afskåret fra havet, har det alligevel forbindelser til skibsfarten. Unge mongoler er beskæftiget på skibe; to af dem kommer hjem den 4. juni. I begyndelsen af januar 2018 etablerer vi en besætning på syv. Vores langsigtede mål er at bemane et mongolsk skib udelukkende med mongolske søfolk, hvilket kommer til at yde et væsentligt bidrag til landets økonomi. Mongoliets Maritime Administration har i den forbindelse udarbejdet vejledninger, som vi følger.

I hvor høj grad er den mongolske indenlandske søfart udviklet?

Efter min mening er den indenlandske søfart udviklet temmelig meget. Det bedste eksempel er provinsby-

en Khatgal i Khövsgöl Aimag, hvor der er beskæftiget mange søfolk, og Mongoliets Maritime Administration kontrollerer sikkerheden og arrangerer kurser. Der er planlagt en ny workshop til den 29. juni.

Hvilket skib sejler De med for øjeblikket?

Mongoliets Maritime Administration oprettede et fællesrederi i 2015 i samarbejde med Sydkorea. Jeg er i øjeblikket påmønstret et af de skibe, der opereres af dette rederi. Skibet ejes af Sydkorea og fører Panamaflag. Det har en lastekapacitet på 30.000 ton tørlast. Jeg er netop vendt hjem fra 8 måneders sejlads med dette skib.

Hvor længe kan De være hjemme? Og hvor går Deres næste rejse hen?

Jeg ankom til Mongoliet den 29. april fra Singapore. Jeg tager af sted igen til Sydkorea for at rådgive fire mongolske elever på vores søfartsskole. Jeg har nu fået mulighed for at påmønstre min næste rejse med en højere rang. Fire elever tager eksamen fra skolen i 2018; to af dem får officersrang. Så vil vi være en besætning på syv, med fire menige besætningsmedlemmer og tre officerer på et fragtskib.

Tredjestyrmand E. Enkhbayar: »Selv det indelukkede Mongoliet har gavn af den internationale søfart.«

Hvor mange dage har den længste rejse været. Har De været ude for dramatiske begivenheder som fx en orkan?

Den længste rejse, jeg har foretaget, varede 28 dage og gik fra Vancouver i Canada til Hansville i Australien. Den største udfordring er de forskellige tidszoner. Man skifter konstant tidszone de første 14 dage. Det er meget forvirrende. Fly er superhurtige og flyver direkte gennem tidszonerne. Helt anderledes er det om bord på et skib. Tiden skifter hver dag. Mens vi nærmede os Japan oplevede jeg en kamikazestorm, der fik skibet til at krænge 28 grader. Det skræmte mig ikke. Det vanskeliggjorde kun vores arbejde. Chansen for at løbe ind i en orkan er meget lille, fordi vi altid tjekker vejret på forhånd og sejler uden om stormcentret. Det er ikke noget, der sker pludseligt, så risikoen er yderst minimal.

Det siges, at mongoler er dårlige til holdsport og foretrækker individuelle sportsgrene som brydning, boksning og bueskydning. På samme måde forestiller man

sig måske, at mongoler ikke kan være gode søfolk, fordi vi ikke har direkte adgang til havet. Er der nogen særlig genetisk faktor, der er afgørende for, hvor god en sømand man kan blive?

I 2013 optog søfartsskolen i Korea seks drenge og fire piger. Skemaet var tilrettelagt sådan, at de skulle læse teori i de første 6 måneder og derefter gå i praktik til søs i de næste 3 måneder. Vi var på dækket sammen med over 150 koreanske elever. Da vi sejlede ud af havnen, bad vores instruktører os om at genne pigerne indendørs, væk fra dækket. Alle bortset fra de mongolske piger var allerede gået indendørs på dette tidspunkt. Mange af de koreanske elever led af søsyge og lå på dørken. Men vores mongolske kammerater blev bare stående på dækket udenfor og forsøgte at ringe til deres forældre, mens der stadig var adgang til mobilnettet.

Mongoler har simpelthen en stor tilpasningsevne. Kublai Khan, Mongoliets tredje storkhan, ejede den største flåde, som var helt uovervindelig. Mongolerne havde et stort ønske om at blive en sømagt,

og vi har tidligere i historien forsøgt at invadere Japan.

Historien giver mig stolthed, særlig når jeg er til søs. Jeg ser, hvor solen står op, og hvor den går ned, ikke fra ryggen af en hest, men om bord på et skib.

Er der andre mongoler, som er blevet menige søfolk, mens de har været ansat i maritime transportfirmaer?

Selvfølgelig er der det. Jeg er en af de heldige, der fået en relevant uddannelse takket være regeringsprogrammet. Men der findes mange unge mennesker, som har forladt deres fædreland for at tage hyre om bord på et skib. Jeg har været i kontakt med nogle af dem, men jeg har aldrig mødt nogen med en professionel karriere. Der er mange unge mongoler, der arbejder på skibsværfter. Dem kan man på en måde også betragte som søfolk.

Findes der i vore dage et land uden direkte adgang til havet, der alligevel er blevet en stærk sønation?

Der findes over 40 lande uden direkte adgang til havet. Af dem fremstår Schweiz som et lysende eksempel på et land med en blomstrende skibsindustri som verdens ottendestørste producent af skibsmotorer. Mongoliets Maritime Administration har udført studier i måder at eksportere produkter på fra Mongoliet og andre isolerede lande ad søvejen. Man forsøger til stadighed i et samarbejde med andre lande at finde nye veje til de internationale markeder.

B. Amarsaikhan

Artiklen er offentliggjort i *The Mongol Messenger*, 27-28(1353-1354), s. 9, 06.07.17, under titlen *Although we do not see the waves, the ocean comes to us everyday*.

Alicia Campi

Mongoliets nyligt afholdte præsidentvalg og Nordøstasiens fremtid

Indeklemt mellem to dominerende magter og rig på råstoffer har Mongoliet aktivt fulgt en strategi med at udvikle sine partnerskaber i forhold til landene i Nordøst- og Sydøstasien. Som et led i denne »tredje-nabo-politik« har det mongolske militær været igennem en omfattende omstrukturering og modernisering og har nu vundet ry som en respekteret partner i regionale fredsoperationer. Samtidig er Mongoliets økonomi svag og afhængig af fossile naturressourcer. Det seneste præsidentvalg den 9. juli rejser mange spørgsmål om kursen for den mongolske udenrigspolitik i fremtiden. Med de stadig tættere bånd til Kina og Rusland kan Mongoliet blive en nyttig samarbejdspartner for USA med henblik på at styrke amerikanske interesser i Asien.

Hvad var de vigtigste temaer ved valget til Mongoliets præsident den 9. juli?

Dette års præsidentvalg koncentrerede sig især om to emner: hvem skal være Mongoliets vigtigste handelspartnere i fremtiden, og hvilken rolle skal Mongoliet spille på verdensscenen.

I 70 år indtil 1990 var Mongoliet en sovjetisk satellitstat, der ikke havde megen kontakt til Kina. Landets bevægelse væk fra et nært forhold til Rusland gennem de sidste 25 år og frem til nutidens økonomiske afhængighed af Kina har fremkaldt betydelige samfundsmæssige spændinger. Mongoliet har skabt en økonomisk udviklingsstrategi, der fokuserer på udviklingen af store minefelter, men planen er blevet undermineret af ustabilitet i regeringen og usikkerhed med hensyn

til lovgivning og regelsæt for udenlandske investorer. Dertil kom de faldende råstofpriser, der fik en række vestlige investorer til at trække følehornene til sig. Resultatet er blevet, at de fleste tilbageværende spillere på markedet er kinesiske investorer, som jævnligt understøttes finansielt af deres egen regering af andre end økonomiske grunde. De kinesiske investeringer er nået til et punkt, hvor de næsten har monopol på den mongolske økonomi: i 2015 stod Kina for 88% af den mongolske eksport og var den største udenlandske investor.

Økonomisk ustabilitet, mangel på regulering og Kinas voksende kontrol og tilstedeværelse har ført til fremkomsten af en mongolsk nationalistbevægelse og antikinesiske følelser. Mongolerne har valget mellem at holde sig til Kina som deres vigtigste samhandelspartner el-

ler finde andre mulige udveje, hvis de ikke er villige til at fortsætte deres eneafhængighed af Kina. Mongoliet lider under en manglende infrastruktur for transittrafik, og Rusland, som er landets anden nabo, har interessen for, men ikke pengene til at investere i en nordmongolsk transitrute, som ville kunne give Mongoliet adgang til andre handelspartnere.

Et andet spørgsmål er, om Mongoliet skal fortsætte med at fokusere på en globaliseret udvikling eller vende tilbage til en mere indenrigsorienteret udvikling, hvilket kan sammenlignes med tilsvarende tendenser som fx Brexit og valget af Donald Trump. Den tidligere præsident, Tsakhia Elbegdorj, havde en vision om, at Mongoliet skulle være aktiv på den internationale scene. Således spillede Mongoliet en meget aktiv rolle i *Community of*

Democracies og *World Economic Forum* i Davos. Og præsidenten havde planer om at gøre Ulaanbaatar til kongrescentrum for internationale organisationer som fx FN. Dette udenrigspolitiske perspektiv hos Elbegdorj stødte på modstand i visse kredse, hvor kritikerne hævdede, at han var mere fokuseret på international imagepleje end at samarbejde med den parlamentarisk valgte regering for at løse Mongoliets udviklingsmæssige og sociale problemer.

Ligesom Donald Trump førte Khaltmaagiin Battulga sin valgkampagne under sloganet »Mongoliet først«, hvilket først og fremmest betyder et ligeværdigt partnerskab og bedre betingelser for handel med lande som Kina. Hvad er udsigterne til, at præsident Battulga rent faktisk kan gennemføre sin såkaldte Mongoliet-først-politik?

Jeg er overbevist om, at de mongolske politikere fra alle partier har en helt klar forståelse af, at Mongoliet er et land uden adgang til havet, klemmt inde mellem to store magter, og at det har en svag infrastruktur. I de seneste år under Elbegdorj, mens Rusland og Kina af energimæssige og økonomiske grunde tilnærmede sig hinanden, tog Mongoliet den beslutning, at man ikke ønskede at være skueplads for et storpolitisk spil. Præsident Elbegdorj udtænkte en ny økonomisk strategi kaldet »trilateralisme«. Han insisterede på, at Mongoliet – i hvert fald udadtil – skulle sidde med ved bordet og på årlig basis forhandle med de to andre præsidenter, som regel i forbindelse med *Shanghai Cooperation Organisation*, om at udvikle konkrete planer for en bedre integration af transportmulighederne i det nordøstasiatiske område. Som et resultat af samtalerne er der

gennem de seneste 3 år sket en reel udvikling af dels infrastrukturen og transporten, dels af toldbehandlingen.

Den nyligt valgte præsident Battulga er en succesrig forretningsmand, der indser nødvendigheden af, at Mongoliet bliver tættere knyttet til sine to naboer gennem udvikling af infrastrukturen, hvis landet ønsker at sprede sine handelsforbindelser ud til også at omfatte Europa, Indien og Japan. I begyndelsen af den demokratiske æra for 20 år siden indså man nødvendigheden og betydningen af udbygningen af infrastrukturen, men undlod bevidst at gøre det. Infrastrukturudvikling blev opfattet som udelukkende vendt mod Kina, der ville fremme kinesisk dominans og monopol på den mongolske økonomi. Med den seneste tilnærmelse mellem Kina og Rusland har Rusland været i stand til at overbevise Kina om at samarbejde i de russiske fjernøsten-områder om at opgradere og modernisere den russiske transit- og kommunikationsinfrastruktur i retning af Stillehavet. Denne plan rummer potentialet for de mongolske jernbaner og hovedvejsforbindelser til ikke kun at have retning mod syd, men også mod nord, så længe tilnærmelsen foregår mellem de to magtfulde nabolande. I stedet for at blive holdt ude af sine naboer har Mongoliet udviklet en indblandingspolitik og har valgt Rusland til at fremføre sine synspunkter over for Kina. Jeg forudser, at denne trilaterale strategi med at udvikle Mongoliet til en transnation i Eurasien vil fortsætte.

Dertil kommer, at hvis præsident Battulga ønsker at gå videre med sin Mongoliet-først-politik, vil han blive hæmmet af, at han ikke er særlig populær i sit eget parti, Demokratisk Parti (DP). Han var uenig med den tidligere præsident, som også kom fra DP, og modarbejdede Battulga under valgkampen. Desuden

har det rivaliserende Mongolske Folkeparti (MPP) haft flertal i parlamentet siden 2016. MPP er det eks-kommunistiske parti, der traditionelt er mere pro-russisk, sandsynligvis mindre frimarkedsorienteret og mindre transparent. Partiets kandidat blev i det netop overståede valg den foretrukne kandidat i visse kredse af eliten, herunder vestlige og kinesiske investorer. Imidlertid er mongolsk politik drevet af personligheder snarere end at være drevet af politisk ideologi. Personligheder inden for partierne leder forskellige fløje, der appellerer til befolkningen. Som tidligere parlamentariker vil præsident Battulga have forståelse for og kunne samarbejde med visse dele af det dominerende MPP-parti. Han vil blive nødt til at imødekomme nogle af de parlamentarikere og deres vælgere, som enten ikke stemte ved valget eller foretrak MPP, men som er yngre og ikke bryder sig om den retning, udviklingen har taget i landet. Hvis økonomien viser fremgang, kan medlemmer af parlamentet og offentligheden føle sig fristet til at støtte hans Mongoliet-først-politik.

Hvilke signaler sender præsident Battulgas valgsejr med hensyn til Mongoliets tredje-nabo-politik og dets udenrigspolitik i forholdet til Kina og Rusland i de kommende 4 år?

Den mongolske regerings nationale sikkerhedsdefinitioner fra 1994 og 2010 indeholdt ikke officielt begrebet »tredje nabo«. Der nævnes lande af betydning for Mongoliet i prioriteret orden, og de fleste af landene (fx Rusland, Kina, USA, Japan, EU-landene, Sydkorea, Tyrkiet og Indien) var de samme i begge dokumenter. Udtrykket »tredje nabo« bruges stadig, men har gennem årene til stadighed ændret indhold og betydning. En mulig tredje ny nabo

bliver måske Iran som vigtig aftager af mongolsk kød og mineraler. Når det handler om mulige omprioriteringer, er præsident Battulga interesseret i Indien, fordi han er gløden buddhist og støtter Dalai Lama. Mongoliet og Dalai Lama har kulturelle og religiøse forbindelser, og gennem de seneste 30 år er forholdet mellem Mongoliet og Dalai Lama blevet administreret gennem Delhi. Dette er et ømt punkt i forholdet til Kina.

Formodninger om at præsident Battulga er Vladimir Putins marionet er dukket op i den udenlandske presse, men det er ikke tilfældet. Han er en dreven politiker. Han er pro-russisk, men samtidig på det rene med, at det er umuligt at ekskludere Kina fra Mongoliets økonomiske udvikling. Spørgsmålet er, hvilken rolle Kina skal spille i den mongolske økonomi. Da der ikke er noget forenet DP til at støtte præsident Battulgas nationalistiske initiativ, er det uklart, hvordan hans forhold til Japan, Sydkorea og de europæiske lande vil blive. Måske vil han hovedsageligt fokusere på Mongoliets indre anliggender og mindre på verden udenfor og Mongoliets rolle på den globale scene. Det ser ud til, at indtil infrastrukturen til transitforbindelserne er på plads gennem trilateralisme-politikken, vil præsident Battulgas strategi være at drosle alting ned i forholdet til Kina. Kina er ramt af hans valg til præsident, men der vil næppe komme større ændringer af de gældende politikker og reguleringer blot for at ramme Kina.

Kan De uddybe, hvilken interesse Mongoliet har i at løse regionale sikkerhedsproblemer som fx spændingerne på den koreanske halvø i lyset af landets tidligere forsøg på at tjene som neutralt område for dialog?

Præsident Elbegdorj troede på, at Mongoliet kunne bryde ud af sin isolation og mangel på stemme i det internationale samfund ved at tjene som brobygger for løsning af regionale problemer i Nordøstasien. Nordøstasien er blandt de få udviklede regioner, der ikke har formelle internationale strukturer, og Mongoliet er det eneste land i denne region, der ikke har større problemer med nogen af sine naboer. At blive mere aktiv i regional sikkerhed er en måde at vise flaget på for dermed at bryde ud af landets fastlåste isolation mellem Kina og Rusland og udvikle sig økonomisk. Ulaanbaatar-dialogen om nordøstasiatisk sikkerhed har netop afsluttet sin fjerde runde, hvor Nordkorea var repræsenteret i tre ud af de fire runder. Det er det eneste multilaterale dialogforum, Nordkorea har deltaget i, hvilket skyldes Mongoliets årelange samarbejde med Nordkorea. Mongoliet var det andet land efter Sovjetunionen, der anerkendte den nordkoreanske regering, og man tog imod en række af politbureauets børn og børnebørn for at beskytte dem mod Koreakrigen. Faktisk er det sådan, at Mongoliet er det eneste land, som Nordkorea – til en vis grad – stoler på. Hvis præsident Trump på et tidspunkt skal mødes med Kim Jong-un, er et af de mulige mødesteder Ulaanbaatar.

Mongoliet har evnen og erfaringen med at bistå nordkoreanerne. Det har overført penge frem og tilbage fra andre lande til Nordkorea, stillet faciliteter til rådighed for Japans forhandlinger med Nordkorea om tilbageleveringen af bortførte japanere, været vært for uofficielle forhandlinger mellem USA og Nordkoreas demokratiske Folkerepublik og tilladt nordkoreanske skibe at føre det mongolske flag i en dækmanøvre, der tillod skibene at anløbe internationale havne. Præsident Battulga vil måske ikke prioritere sikkerheden på den koreanske

halvø lige så højt som sin forgænger, men i realiteten er den eneste løsning på Mongoliets indeklemte status at finde andre havne til mongolske produkter end Tianjin eller Vladivostok, som begge er overbelastede. Den bedste løsning for Mongoliet til at mindske sin isolation er den nordkoreanske havn ved Rajin-Sonbong. Så længe der hersker fredelige tilstande og en vis grad af tillidsopbygning på halvøen, er denne havn svaret på Mongoliets isolation. Mongoliet har hidtil været parat til at spille en neutral rolle som bro til Nordkorea, men dette fredsvindue kan meget vel lukke sig, hvis spændingerne på den koreanske halvø stiger, og overvejelser om militære løsninger vinder frem. Ikke desto mindre er Mongoliet det bedste sted at føre forhandlinger, og landene der deltager i sekspartsdrøftelserne burde i højere grad inddrage Mongoliet i deres fredsskabende bestræbelser.

Hvilken retning vil de amerikansk-mongolske relationer tage efter Deres mening i de kommende 4 år? Hvad kan der realistisk gøres for at styrke det bilaterale forhold på en måde, der styrker de amerikanske interesser i regionen?

Vi må være realistiske omkring det begrænsede potentiale af bilaterale økonomiske bånd, som desværre ikke er særlig stærke i form af direkte handel, herunder især råstoffer. Derimod har USA og Mongoliet mulighed for at udvikle et samarbejde inden for landbrugssektoren, små og mellemstore virksomheder, uddannelse, medier og lovgivning. Mongoliet er faktisk et blomstrende demokrati placeret mellem de kinesiske og russiske markeder. Men det er hverken økonomisk holdbart eller særligt befordrende for Mongoliet eller for de amerikansk-eurasiatiske

Khaltmaagiin Battulga, Mongoliets præsident fra 10. juli 2017.

interesser, at kæmpestore amerikanske selskaber kun agerer som mellemlid til det kinesiske marked. Den amerikanske regering burde styrke Mongoliets økonomiske uafhængighed snarere end at fremme mongolsk økonomisk afhængighed af de to grænsenaboer.

Siden 2003 har USA og Mongoliet gennemført fælles militære øvelser under navnet *Khaan Quest*, som efterhånden er vokset til at omfatte 51 lande. Kina deltog først som observatør, men er nu fuldgældig deltager. I 2005 tog Donald Rumsfeld til Mongoliet for at annoncere oprettelsen af et internationalt fredsbevarende træningscenter, og præsident George W. Bush aflagde et meget vellykket statsbesøg, som indbefattede en tale til det mongolske parlament og nation. USA donerede i første omgang \$17

mio. til at oprette træningscentret »De fem Høje«. Mongoliet har også separate årlige øvelser sammen med Rusland, som har sine egne træningsfaciliteter nær ved den fredsbevarende træningsbase. Der-til kommer, at det amerikanske militær har stærke forbindelser til Mongoliet gennem staten Alaskas nationalgarde. Mongoliet har også aktivt støttet de amerikanskledede allierede styrker i Afghanistan og Irak og nyder stor anseelse i Pentagon og Kongressen som en pålidelig militær partner. De militære bånd har udgjort den bedste del af det amerikansk-mongolske forhold gennem de sidste 15 år og vil sandsynligvis fortsætte dermed, fordi de har udviklet sig inden for en multilateral ramme. Vore militære forbindelser er stærke, og begge sider har været omhyggelige med at udvikle dem på en meningsfuld måde og samtidig undgået at true Mongoliets to gigantiske naboer.

Man bør notere sig, at Mongoliets fredsbevarende og demokratiopbyggende træningsaktiviteter især appellerer til de centralasiatiske lande og stater som Myanmar, der enten er blevet overset eller har aktuelle problemer med sine naboer og ikke ønsker at være afhængige af større lande som fx Indien som træningspartner. Mongoliet har haft stor succes med at udvikle denne aktivitet forretningsmæssigt. Den tidligere præsident Elbegdorj skabte en international udviklingsfond

Alicia Campi er forskningsmedarbejder i *Reischauer Center*, *Johns Hopkins SAIS* og formand for *The Mongolia Society*. Hun har tidligere været ansat i udenrigsministeriet i 14 år, hvor hun har gjort tjeneste i Singapore, Taiwan, Japan, FN i New York og Mongoliet. Hun er forfatter til bøgerne *The Impact of China and Russia on United States-Mongolian Political Relations in the Twentieth Century* og den kommende *Mongolian Foreign Policy in the Democratic Era*.

for at formidle sin nations erfaringer med at opbygge et effektivt parlamentarisk demokrati og retsvæsen til Myanmar, Kirgistan og Afghanistan blandt andre lande. Desuden oprettede man kurser for diplomater og embedsfolk, journalister og andre aktører i civilsamfundet. Han førte også Mongoliet frem som et »Silkevejsturismecenter«. Det bliver interessant at iagttage præsident Battulgas aktiviteter på disse områder. ■

Heng »Amber« Qiu

Interviewet blev publiceret af *The National Bureau of Asian Research* (NBR) 9. aug. 2017 under titlen *The Recent Election in Mongolia and the Future of Northeast Asia*. NBR er et nonprofit, uafhængigt forskningsinstitut med hovedkvarter i Seattle, Washington, med en afdeling i Washington, D.C. www.nbr.org

Styrkelse af Partnerskabsnetværket: Case 8-9

Konsulent **Jes Colding** har været tilknyttet Styrkelse af Partnerskabsnetværket NTS i 2016. På baggrund af en række interviews med udvalgte medlemmer af NTS-netværksgrupperne udarbejdede han en serie på 11 *business cases*, som giver et indblik i de forskellige problemstillinger, som skal håndteres af de mange initiativrige iværksættere.

De tre første *cases* blev bragt i Ger 97, de fire næste i Ger 98. På de følgende sider bringes Case 8 og 9. Serien er skrevet på engelsk og oversat af redaktionen.

Mongol Deel: Fremskridt gennem øget produktivitet

Da Tserenlham meldte sig ind i NTS i 2007, var hun alene i sin lille virksomhed. Nu ville hun gerne være en del af et større fællesskab. Siden da er hendes NTS-gruppe vokset til 30 medarbejdere, der alle arbejder i eget hjem. Med et svigtende syn ser Tserenlham sin fremtidige rolle som vejleder og koordinator i takt med, at firmaet udvider sine aktiviteter.

Efter sin tilmelding til NTS i 2007 har Tserenlham Bazar ikke alene udmærket sig ved at være en habil syerske, men også en driftig forretningskvinde, der skaber mange jobs og tager lærlinge.

Tserenlham Bazar fandt hurtigt ud af, at hun som enlig syerske i eget hjem ikke ville være i stand til at drage fordel af den forøgede efterspørgsel efter traditionel mongolsk beklædning i kølvandet på den nationale vækkelse efter sovjetperioden. Da hun sluttede sig til NTS, mødte hun mange andre kvinder, der var lige så dygtige til kvalitets-syning, som hun selv, eller kvinder, der var parat til at tage ved lære af hende. Siden da er hendes gruppe vokset til 30, som alle arbejder hjemme under hendes opsyn.

Det viste sig, at Tserenlham ikke alene er en ualmindelig dygtig syerske. Også som iværksætter og forretningskvinde gør hun sig bemærket. I starten mødte kunderne op med deres egne snitmønstre og materialer, men efterhånden har hun fået overbevist 30% af kunderne om at købe stoffene af hende i hendes lille engrosudsalg, som hun har indrettet i sit hjem.

Hun har en dyb forståelse af virksomhedens omkostninger og er i stand til at realisere en fortjeneste på 25% på skræddervirksomheden og 50-60% på stofsalg, hvilket samlet set giver et tilfredsstillende overskud. Desuden har Tserenlham opdaget, at hun ved at specialisere hver syerske til kun at sy hver sin del af en dell kan opnå lavere produktionsomkostninger, højere kvalitet, hurtigere levering og større produktion samtidig med, at det gør det vanskeligere for andre at kopiere hendes modeller. Hun har opdelt produktionen i fem specialiserede operationer, alle med faste priser og kvalitetsmål.

I 2012 besluttede hun sig for at lade sit firma registrere som en officiel virksomhed, som ud over de 30 hjemmesyersker beskæftiger

fem tidligere arbejdsløse medarbejdere som lærlinge. Med tiden er det hendes plan, at sønnen, som driver en stofforretning i Ulaanbaatar, skal overtage firmaet.

Som en konsekvens af, at Mongol Deel drives fra hendes private hjem i Mandalgobi, er familien generet af den konstante trafik til og fra huset. Tserenlham er derfor under pres for snart at finde et andet sted at drive forretning. Hun drømmer om at bygge en lille fabrik, idet hun regner med at kunne producere fem gange den nuværende produktion med hendes 30 syersker.

Med det nuværende aktivitetsniveau med et salg på ca. 4-5 mio. tugrik [ca. 12.000 kr.] om måneden og en positiv vækst og indtjening er realiseringen af hendes drøm inden for rækkevidde. Med hensyn til markedsføring og distribution har Mongol Deel hidtil betjent sig af kundenbefalinger og udstillingssalg. Hun har nu taget de første skridt henimod en egentlig brandingstrategi ved at sy varemærker i alle sine produkter. I dag sælger hun ca. 70% af sine produkter lokalt og 30% i hovedstaden, hvor målene til tøjet bliver taget.

Vejen frem

Foruden at skåne familielivet ved at flytte til en anden lokalitet og måske opføre sin egen fabrik har Tserenlham mange andre planer:

1. Hun ønsker at udvide sin forretning med salg af stoffer i Ulaanbaatar og ved at importere stoffer direkte fra Kina.
2. Hun deltog for nyligt i en NTS-salgsudstilling i Kina, hvor hun lærte meget om nødvendigheden af produktudvikling for at tilfredsstille og tilpasse sig kinesisk smag og størrelser på tøj. Hun vil gerne ind på dette marked, hvor hun også opdagede, at mongolske knapper er meget populære og efterspurgt.
3. I kølvandet på en øjenoperation ønsker Tserenlham at nedrosle sit eget syarbejde og i stedet koncentrere sig om at fungere som produktionsleder, salgschef og mentor for de mange nye lærlinge, så at firmaet kan udvikle sig endnu mere i fremtiden.

Foruden de ovennævnte basale initiativer overvejer Mongol Deel en

række andre aktiviteter, som kan medvirke til at udvikle firmaet og udnytte den prisfordel, som den specialiserede produktionsmetode medfører:

1. Bede en grafisk designer om at udforme et enkelt og identitetsskabende logo og sy det ind i hvert eneste klædningsstykke sammen med et telefonnummer.
2. Oprette en hjemmeside med mulighed for direkte salg i hele Mongoliet.
3. Udarbejde et opdateret katalog med eksempler på populære modeller og kvalitetsprøver på udvalgte stoffer.
4. Med kataloget som inspirationskilde for kunderne kan Mongol Deel måske begynde at afsætte sine produkter via detailhandlen og vil sandsynligvis dermed kunne påvirke kunderne til at vælge stofferne fra firmaets katalog og dermed øge omsætningen.
5. Benytte NTS-netværket på landsplan til afsætning af produkter ved at inddrage det i salgsarbejdet og måltagningen mod en vis provision af salget.

6. Etablere et afsætningssystem med henblik på mongoler i udlandet, som kan bestille deres dell via hjemmesiden.

7. Ansætte en yngre person med en uddannelse inden for design og marketing til at udvikle paletten af produkter og salgsarbejdet, så at Tserenlham kan koncentrere sig om hendes styrker inden for produktionen.

Jes Colding

Ved at udvide forretningen med salg af stoffer har Mongol Deel været i stand til at øge fortjenesten på de fremstillede dell. Nu er de på udkig efter at indkøbe stoffer direkte fra Kina.

Fokuspunkter

- Hvis man udvikler forskellige produktionsmetoder, kan man reducere sine omkostninger og dermed opnå en prisfordel på markedet – dvs. sælge mere – eller opnå en større fortjeneste – eller begge dele.
- Ved trin for trin at reinvestere fortjenesten i firmaet – i denne case et stoflager – kan man udvikle andre forretningsmodeller, der kan medvirke til en større fortjeneste og bidrage til at finansiere opførelsen af en lille fabrik.
- Det er en vigtig forudsætning at have fuld kontrol over produkternes kvalitet, før man starter med at sælge sine produkter som et brand, da kundernes forventninger til et noget dyrere varemærkeprodukt skal opfyldes.

King of Plant: Rid med på helsebølgen

Da Gan-Adiya Davaasambuu startede salgsarbejdet for det multinationale pyramideselskab DXN i 2009, var hun nok opmærksom på den voksende interesse blandt mongoler for at forebygge eventuelle helbredsproblemer, men hun havde ingen anelse om den rolle, den røde svamp fra Malaysia skulle komme til at spille i hendes liv.

Siden Gan-Adiya begyndte at sælge DXN's Reishi-svampe for 7 år siden er hun blevet selvfinansierende og planlægger nu de næste trin i firmaets udvikling.

Mongolerne er generelt meget optaget af deres sundhed. Det har banet vejen for en mængde medicinske og sygdomsforebyggende produkter i de senere år. Ikke mindst det malaysisk hjemmehørende MLM-firma [netværksbaseret markedsføring – red.] DXN har forstået at ride med på denne bølge, siden det begyndte salgsarbejdet i Mongoliet for 10 år siden.

Efter at have meldt sig ind i NTS-netværket i 2009 blev Gan-Adiya Davaasambuu hurtigt en af DXN's supersælgere med hovedvægten på afsætning i Dundgobi Aimag. På basis af MLM-konceptet leder hun ikke alene salget af DXN-produkter fra sit medlemskontor i Mandalgobi, hun er også ansvarlig for at rekruttere og uddanne nye supersælgere. Hun får provision af begge aktiviteter.

Siden hun fik sit første 2.500 kroners lån til inventar og driftsudgifter fra sin NTS Spare- og Lånegruppe, gør hendes nuværende månedlige pengestrøm på ca. 5.000 kr. det muligt at finansiere hendes eget lager af produkter og de dermed forbundne omkostninger. Hun beskæftiger nu én fuldtidsansat medarbejder.

Selv om hun har oplevet en salgsfremgang på 50% i løbet af de sidste 3 år, frygter hun stadig for at miste omsætning, hvis hun ikke har varerne på lager, som er det kunderne kræver, når de kommer ind fra ørkenen. Hun ønsker derfor at fordoble butikkens lagerbeholdning ved at fortsætte med at reinvestere dele af sin fortjeneste i firmaet. DXN forlanger forudbetaling af

alle ordrer og tilbyder dag-til-dag leverancer.

Hun har også investeret i en bærbar computer og projektor for at kunne tilgå DXN's centrale økonomistyringssystem og for at lave præsentationer for nye medlemmer. Hver lørdag afholder hun informationsmøder, hvor hun forsøger at rekruttere nye medlemmer. Hun rejser også jævnligt til andre egne af Mongoliet for at sælge sine produkter. Hun har erhvervet sin viden om produkterne gennem kurser i Ulaanbaatar og to gange i Malaysia.

Hendes personlige mål er at sikre sin fremtid, sin families sundhed og velstand og at fortsætte med selv at kunne finansiere sin forretning. Hun vil gerne op på et salgsniveau svarende til »Storambassadør« inden for DXN-systemet og opnå en månedlig indtægt på 20.000-80.000 kr. i løbet af 10 år, hvor hendes søn kan overtage forretningen.

Hun føler, at dette mål er realistisk dels på baggrund af den hidtidige vækst, dels fraværet af direkte konkurrenter og den stadig stigende efterspørgsel i markedet for helseprodukter.

King of Plant driver et distributionscenter i Mandalgobi i Dundgobi Aimag. Det er nødvendigt at have et bredt udvalg af varer på lager for ikke at gå glip af et salg, når nomaderne kommer forbi.

Vejen frem

Gan-Adiya planlægger at nå sit mål ved at forøge lagerbeholdningen til over 25.000 kr. og intensivere sit salgsarbejde uden for Dundgobi Aimag til selv fjerntliggende egne, herunder også Kina. Så hun er nødsaget til at frigøre sig fra andre aktiviteter for at få mere tid.

Hun får brug for 20 supersælgere som medlemmer inden for DXN-systemet – i dag har hun kun ét medlem. Hun regner med at nå dette mål ved at oplære 5 talentfulde medlemmer ad gangen. Blandt hendes nuværende 1.500 medlemmer er der kun 10 forhandlere, og hendes plan er at øge dette antal

ved at lægge mere pres på medlemmerne i fremtiden.

Skønt det er Gan-Adiyas plan at blive ved med at strikke og bruge al sin energi på at udvikle salget af DXN-produkter, har hun også mulighed for at vælge en anden vækststrategi ved at bygge videre på hendes aktiv, som er de 1.500 medlemmer/kundekreds. Så længe aktiviteterne ikke er i konkurrence med DXN's produkter, er det tilladt. Hun kan fx gøre følgende:

1. Gøre udvalget af produkter større ved at inkludere andre helserelaterede produkter, som potentielt kan have interesse for hendes nuværende, sundhedsbevidste kundekreds (fx rensecreme, massageprodukter, puder, massageudstyr osv.).
2. Acceptere andre MLM-spillere, der kan supplere hendes vareudvalg, da hun allerede er fortrolig med salgsapparatet (fx skønhedsprodukter).

King of Plant beskæftiger for tiden én medarbejder på fuld tid i servicecentret i Mandalgobi.

3. I sin markedsføring gøre brug af kundenmeldelser, både af kendte personer (kendiseffekten) og almindelige forbrugere, som har haft positive oplevelser med anvendelsen af DXN's produkter.
4. Gøre mere brug af internettet og de sociale medier som Facebook for at rekruttere nye medlemmer og holde medlemmerne informeret om nye produkter.

Jes Colding

Fokuspunkter

- *Evnen til at opsnappe nye tendenser i samfundet, som i dette tilfælde den nye helsebølge, er nøglen til langvarig succes i forretningslivet. En SWOT-analyse (styrker, svagheder, muligheder, trusler) kan være et nyttigt redskab til en vurdering af markedet.*
- *Ved at reinvestere størstedelen af sit overskud i firmaet kan indtjeningen forøges eksponentielt fx som i denne case, hvor et større varelager eller bedre salgsværktøjer direkte kan øge salget.*
- *Skønt det ofte kan være en god strategi at holde sig til det kendte, må iværksætteren konstant overveje, om der er lavthængende frugter, der uden alt for mange ressourcer kan øge omsætningen og skabe et større kundeunderlag.*

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Strøm til Khövsgöl 23.06.17

Et område af Khövsgölsøens vestbred – en af Mongoliets topseværdigheder – er blevet tilsluttet elnettet. Etableringen af et 16 kW-elkabel med tilhørende understationer blev udført på 40 dage. Elforbindelsen fra byen Khatgal til Toilogt giver de 73 turist- og 110 gerlejlige omkring søen og lokale husstande adgang til elektricitet og åbner dermed op for komfortable toiletforhold og et varmt bad, internet og nye jobs. De nye kabelforbindelser er op til 40 km lange og når dermed ud til de mest fjerntliggende turistlejligheder. Anlægget har kostet 1,6 mia. tg. [4,2 mio. kr.].

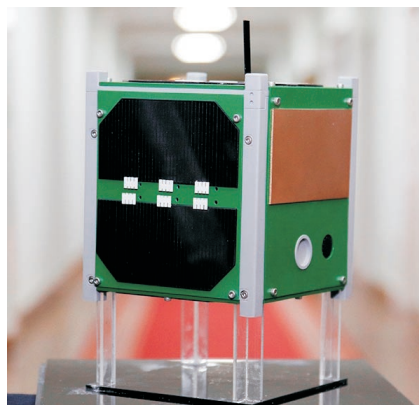

Jernbane til Ovoot 30.06.17

Anlægget af en 547 km lang jernbane, der skal forbinde Erdenet i Orkhon Aimag med Ovoot-minen i Khövsgöl Aimag, er blevet igangsat. Der skal transporteres op til 30 mio. ton gods om året på jernbanen, som vil blive starten på den asiatisk-europæiske, økonomiske korridor. Jernbanen anses for at være af afgørende betydning for revitaliseringen af den mongolske økonomi.

Transportminister D. Ganbat, parlamentsmedlemmerne D. Damba-Ochir og O. Sodbileg samt den russiske handelsrepræsentant M. L.

Vasiliev, der overværede første spadestik 20. juni, sagde bl.a.: »Aftalen om den trilaterale økonomiske korridor mellem Rusland, Mongoliet og Kina bliver nu til virkelighed.« Anlægsarbejdet udføres af *North-ern Railways LLC* (et datterselskab af *Aspire Mining Limited* – red.) til en værdi af 1,3 mia. USD.

Mongoliets første satellit er konstrueret af tre mongolske studerende ved det japanske Kyushu Institut for Teknologi, D. Erdenbaatar, D. Amartuvshin og T. Turtogtokh. Den blev opsendt fra 'Kennedy Space Center' i Florida, USA.

Mongolsk satellit 21.07.17

4. juni mongolsk tid blev Mongoliets første satellit, *Mazaalai*, sendt op i sin bane i det ydre rum for at starte sin mission.

Satellitten skal udføre fire eksperimenter: 1) bestemme positioner ved hjælp af omvendt GPS og syv internationale jordstationer i BIRDS-projektet, 2) måle satellittens hastighedsændringer efter bestemmelsen af dens position, 3) måle luftens tæthed og 4) undersøge den kosmiske stråling i den lave bane omkring jorden.

Miniaturesatellitten skal levere billeder i 100 m opløsning af Mongoliet og jorden fra en højde af ca. 400 km og transmittere signalerne og Mongoliets nationalhymne via et 437 MHz FM-radiosignal fra rummet. Operationen ledes af det japanske rumforskningsagentur.

Ya. Tumurbaatar, rektor for
(fortsættes side 30)

Mongoliet får besøg af Danmarks ambassadør

Ts. Munkh-Orgil, Mongoliets udenrigsminister, modtog 7. september hr. Carsten Damsgaard, Danmarks ambassadør til Mongoliet. Han ankom fra ambassaden i Beijing. Parterne drøftede både bilaterale og multilaterale relationer og samarbejdsmuligheder.

Carsten Damsgaard fremhævede, at båndene mellem de to lande har udviklet sig på mange områder, og han lagde vægt på, at 50 års jubilæet for de mongolsk-danske diplomatiske forbindelser vil blive fejret næste år. Han påpegede, at Danmark er villig til at investere i Mongoliets sektor for vedvarende energi og til at dele sine erfaringer med den mongolske energisektor.

Udenrigsministeren konstaterede, at de danske investeringer i Mongoliet er i vækst og bad derefter ambassadøren om at medvirke til at organisere de mongolske kulturdage i de nordiske lande og forberedelserne til markeringen af 50 års jubilæet for de diplomatiske forbindelser.

Munkh-Orgil sagde, at Mongoliet ønsker at fremme samarbejdet med Danmark på mange forskellige områder som fx kultur og energi.

The Mongol Messenger
37(1361):2 – 15.09.17

MAK indvier cementfabrik i Dornogobi

Det nye fabriksanlæg i Dornogobi Aimag har en kapacitet på 1 mio. ton cement om året.

Fredag den 9. juni deltog statsminister J. Erdenebat i indvielsen af Mongolyn Alt Corporation's cementfabrik MAK – Euro cement. Han fremhævede anlæggets potentiale til at mindske importen af cement og dets bidrag til at øge den økonomiske vækst i Mongoliet.

»Jeg vil gerne rose MAK for at introducere nye standarder i den mongolske anlægssektor«, sagde han, idet han udtrykte håbet om, at der vil blive opført mange flere anlæg i den nærmeste fremtid med aktiv deltagelse af indenlandske firmaer.

Foruden statsministeren deltog arbejds- og socialminister N. Nomtoibayar, tidligere præsident N. Bagabandi, repræsentanter for dansk og kinesisk diplomati samt forretningsfolk.

Fabrikken, som er placeret i Dalanjargalan Sum i Dornogobi Aimag, 330 km fra Ulaanbaatar, skal producere cement efter internationale standarder og dermed erstatte importeret cement. Foruden almindelig cement skal der produceres syre- og vandresistente produkter.

I et land med en spændende økonomisk udvikling bistår MAK med at opfylde behovet for højkvalitets cement produceret lokalt og udnytte de enorme naturressourcer bedst muligt. Vi i FLSmidth er overordentlig tilfredse med at kunne bidrage med vore globale ressourcer og en teknologi og viden, som er udviklet gennem vores 135 år lange historie.

Cyril Leung
FLSmidth landechef

Anlægget, der har krævet en investering på i alt 330 mio. USD, forventes at kunne skabe omkring 900 arbejdspladser og dække 30-40% af det indenlandske cementmarked. Den producerede cement kan sælges for 135.000 tg. pr. ton [350 kr.] og 145.000 tg. i emballeret stand.

Mongoliets årlige forbrug af cement antages at udgøre på over 2 mio. ton. MAK – Euro cement er i stand til at fremstille 3.000 ton pr. dag svarende til 1 mio. ton om året.

Selv om der findes cementfabrikker med en tilsvarende kapacitet i Khutul Sum, Selenge Aimag, og Urgun Sum i Dornogobi Aimag er den nye fabrik teknologisk mere avanceret.

Præsidenten for Mongolyn Alt Corporation, N. Tselmuun, sagde i sin indvielsestale: »For 15 år siden startede vi vores efterforskning efter kalksten. De følgende år gik med at undersøge de mest moderne produktionsteknologier, finansieringsmuligheder og oplæring af vores medarbejdere.«

I 2012 underskrev MAK en kontrakt på konstruktion og levering af udstyr til projektet med det københavnerbaserede FLSmidth & Co. A/S i Khukh Tsav-aflejringen i Dalanjargalan Sum. Præsident N. Tselmuun takkede sine partnere for samarbejdet omkring cementfabrikken. Opførelsen blev gjort mulig med støtte fra 71 indenlandske fir-

maer og 3.400 medarbejders hårde arbejde.

I forbindelse med cementfabrikken er der anlagt en 1,9 km lang jernbane fra Olon-Ovoot station og en 65 km lang højspændingsledning fra Choir by i Gobisumber Aimag.

Med etableringen af MAK – Euro cement er der i alt otte cementfabrikker i drift i Mongoliet i dag.

The Mongol Messenger
24(1350):1 – 16.06.17

Kh. Battulga Mongoliets 5. præsident

Den afgående præsident Ts. Elbegdorj (til venstre) overdrager statsseglet til den nye præsident Kh. Battulga 10. juli 2017.

Mongolerne valgte det tidligere parlamentsmedlem Battulga Khaltmaa fra Demokratisk Parti til præsident efter anden valgrunde. Det var første gang i Mongoliets historie, at mongolerne måtte til stemmeurnerne i to omgange.

Præsidentvalget 2017 mellem de tre kandidater henholdsvis fra det regerende parti, Mongolsk Folkeparti samt Demokratisk Parti og Det Mongolske Revolutionære Folkeparti, blev anset for at være det mest splittede valg, selv om det ikke var første gang, der var tre kandidater at vælge imellem.

Ifølge den mongolske valglov skal der afholdes en anden valgrunde, hvis der ikke er en klar vinder. Derfor måtte mongolerne til valg endnu engang, efter som ingen af præsidentkandidaterne formåede at opnå et flertal af stemmerne i første valgrunde 26. juni.

Efter valget 7. juli mellem kandidaterne fra Mongolsk Folkeparti og Demokratisk Parti var valgresulta-

tet stadig uafklaret 8. juli, da nogle brevstemmer fra udlandet ikke var nået frem i tide til valget. Men da kandidaten fra Demokratisk Parti, Kh. Battulga, allerede havde sikret sig flertallet af stemmerne, fejrede han denne dag sejren sammen med sine tilhængere.

»Jeg, som blev betroet det mongolske folks tillid, lover højtideligt at samarbejde med de ni parlamentsmedlemmer fra Demokratisk Parti og forlanger af regeringen, at den opfylder sine forpligtelser over for landets borgere. Jeg vil gøre mit yderste for at leve op til folkets tillid«, erklærede han.

Samme dag udtalte kandidaten fra Mongolsk Folkeparti, M. Enkhbold, at han anerkendte det foreløbige valgresultat.

»Jeg som kandidat for Mongolsk Folkeparti respekterer det mongolske folks valg og takker mine tilhængere. Selv om Mongolsk Folkeparti ikke vandt præsidentvalget, er det vigtigt at holde fast i, at partiet

vil gennemføre regeringens program og arbejde for at overvinde den økonomiske krise af hensyn til det mongolske folks fremtid«, sagde han.

Den følgende dag, 9. juli, bekendtgjorde valgkommissionen resultatet af præsidentvalgets anden runde og overbragte parlamentsformand M. Enkhbold »Beslutning om at godkende den mongolske præsidents myndighed«. I anden runde vandt Kh. Battulga med 50,61% eller 611.226 stemmer mod M. Enkhbolds 497.067 stemmer eller 41,16%. Valgdeltagelsen lå på 60,67%, da 1.207.787 vælgere deltog i valget.

Det er værd at bemærke, at valget 7. juli resulterede i en kraftig stigning i blanke stemmer i forhold til den første runde. Der var 18.663 vælgere eller 1,37%, der afgav blanke stemmer ved valget 26. juni, mens antallet af proteststemmer voksede til 8,23% i anden valgrunde, idet 99.494 vælgere afstod fra at pege på nogen af kandidaterne 7. juli.

Battulga Khaltmaa, Mongoliets 5. præsident, blev født 3. marts 1963 i Ulaanbaatar. Han fik afgang fra skole 34 i Ulaanbaatar og Det mongolske Kunstakademi i 1982. Skønt kunstmaler af profession er Battulga Sambo-mester, »russisk judo«. I forretningsverdenen har han været CEO i *Jenco LLC* 1990-2004, leder af *Bayangol Hotel JSC* 1997-2004 og leder af *Makh Impex JSC* 1999-2004. På den politiske scene blev Battulga valgt til parlamentet tre gange fra 2004 til 2016. Han var Minister for Vej, Transport, Byggeri og Byudvikling 2008-12 og Mini-

ster for Industri og Landbrug 2012-14. Han meldte sig ind i Demokratisk Parti i 2006.

10. juli samledes parlamentet ekstraordinært for at godkende valget af Kh. Battulga til Mongoliets næste præsident som efterfølger til Ts. Elbegdorj, hvis 8-årige præsidentperiode dermed fik sin afslutning.

Samme dag blev den valgte præsidentkandidat Kh. Battulga taget i ed i regeringsbygningen. Efter at have modtaget statsseglet fra den afgående præsident Ts. Elbegdorj, svor Kh. Battulga at ville beskytte Mongoliets uafhængighed, frihed og nationale enhed, at ære forfatningen og opfylde sine forpligtelser som præsident.

I sin indsættelsestale sagde den nye præsident: »I forvisningen om det mongolske folks tillid har jeg aflagt ed på at være Mongoliets præsident. Det indebærer de største forhåbninger og ansvarlighed, som folket og vælgerne nu har betroet mig. Med tanke på forfædrenes ædle traditioner accepterer jeg mit kald, at kæmpe for mit folks integritet.«

I forlængelse af Mongoliets indsættelse af en ny præsident indløb der lykønskningebrev og hilsner fra lande som Rusland, Hviderusland, Vietnam, Sydkorea, Nordkorea, USA, Kuwait, Kasakhstan og Indien. På indsættelsesdagen modtog præsident Kh. Battulga repræsentanter for Rusland, Kina og EU.

Den nye præsident udstedte sit første dekret, der autoriserede udnævnelsen af Enkhbold Zandakhuu som formand for præsidentens stab. Som præsident åbnede Mongoliets 5. præsident, Kh. Battulga, Naadam-festlighederne 11. juli.

Kh. Aminaa

The Mongol Messenger
29(1355):1,3 – 21.07.17

Den tidligere præsident Ts. Elbegdorj lagde i sine 8 år som præsident stor vægt på Mongoliets forhold til verden uden for de to store naboer Rusland og Kina. I 2015 aflagde han nationens »tredje nabo« EU et officielt besøg.

Præsident Kh. Battulga (til højre) mødtes med den nyudnævnte statsminister U. Khurelsukh og gratulerede ham med udnævnelsen. Foto: B. Chadraabal

»Jeg vil leve op til jeres tillid ved hårdt arbejde«

4. oktober 2017 fik Mongoliet en ny statsminister, da parlamentet enstemmigt udnævnte Khurelsukh Ukhmaa fra det regerende mongolske Folkeparti til Mongoliets 30. statsminister. Han efterfulgte J. Erdenebat, hvis kabinet blev opløst 7. september ved en mistillidsafstemning i parlamentet.

U. Khurelsukh blev født i 1968 i Ulaanbaatars Sukhbaatar-distrikt. Han studerede politisk videnskab,

jura og statskundskab ved Forsvarsuniversitetet, Institutet for Statskundskab og Mongoliets Nationale Universitet. Han lever sammen med sin kone og to børn.

I sin åbningstale erklærede han, at en af hans vigtigste opgaver bliver at bekæmpe den omfattende korruption i samfundet: »Vi må overholde lovene på alle niveauer.« *red.*

HISTORICAL BUILDINGS IN ULAANBAATAR

Children's Movie Theatre in the 1950s

Children's Movie Theatre – Stock Exchange Building

Indtil 1991 rummede denne bygning Børnenes Biografteater, kaldet *Eldev-Ochir*. Den ligger på vestsiden af Sükhbaatarpladsen. Da den blev taget i brug 8. juli 1948, var det den første egentlige biografbygning i Mongoliet, der med sine 400 pladser skulle bidrage til moderniseringen af den centrale del af hovedstaden.

Bygningen på i alt 9.700 m² etageareal var planlagt og tegnet af den sovjetiske arkitekt Klimov i tiden 1946-48. Som med andre anlægsprojekter i denne periode deltog japaniske krigsfanger i opførelsen.

Hvis du spørger en tilfældig mongol på gaden, om han eller hun husker *Eldev-Ochir*-teatret, vil de

Mongolian Stock Exchange in 2016. Photo T.Chimgee

helt sikkert nævne madudsalget ved siden af teatret, der solgte ualmindelig lækre donuts. De vil fortælle dig, at folk tålmodigt stod i kø i meget lang tid for at lade mundvandet løbe.

Det var datidens parlament, der i 1947 havde besluttet, at biografteatret skulle opkaldes efter Bat-Ochiriin Eldev-Ochir, som var en prominent politisk og social skikkelse på den tid. I sovjetperioden havde Mongoliet kun to biografteatre, El-

dev-Ochir og Ard, hvis bygning nu huser forskellige private firmaer. I 1991, da landet forvandlede sig til en demokratisk nation og al stats ejendom blev privatiseret, lukkede Børnenes Biografteater, og den mongolske fondsbørs (MSE) blev grundlagt og flyttede ind i bygningen. Værd at bemærke er, at MSE er en af verdens mindste fondsbørser målt på markedsværdien.

4 The Mongol Messenger 45/16

(fortsat fra side 26)

Mongoliets Nationale Universitet, havde tidligere udtalt: »Hvis Mongoliet modtager højopløsningsbiller i realtid fra rummet, kan man undgå ødelæggende naturkatastrofer som skovbrande, snefald, tørke, storme, skybrudsregn og oversvømmelser.«

Daurien UNESCO arv 21.07.17 Landskaber i Daurien blev optaget på UNESCO's verdensarvliste 7. juli 2017. Området, der deles mellem Mongoliet og Den russiske Føderation, er et enestående eksempel på det dauriske steppelandskab,

som strækker sig fra det østlige Mongoliet ind i det russiske Sibirien og det nordøstlige Kina.

Cykliske klimaforandringer med skarpt opdelt tørre og våde perioder medfører en stor artsdiversitet og et økosystem af global betydning. De forskellige typer af steppe som fx græsarealer og skove, søer og vådområder giver levesteder for sjældne dyrearter som hvidhalset trane og stortræppe samt millioner af sårbare og truede trækfugle. Det er også et vigtigt gennemgangsområde for den mongolske gazelle.

3D 28.07.17 Mongoliets første 3D-animationsfilm forventes at få premiere i næste måned. Filmen, der er produceret af animationsstudiet *Amjilt* ved J. Shijir, er instrueret af Ch. Otgonbayar med drejebog af G. Ankhbayar. Handlingen er bygget op om den selvudslettende énspænder, opfinder Tergel, som opfinder en flyvende robot ved navn *Mora*. Animationsfilmen er selskabets første

spillefilm og den første 3D-animationsfilm produceret af mongoler.

Gobis nethandel 04.08.17 Verdens førende producent af kashmir-beklædning åbnede sin portal for nethandel den 1. august. På www.gobicashmere.com kan man bestille og få tilsendt varerne overalt i verden. Ordrene bliver afsendt direkte fra firmaets lager i Berlin. De angivne priser er slutprisen inkl. tysk moms. Dertil tillægges forsendelsesomkostninger. Ved ordrer på 500 euro eller derover er forsendelsen gratis for landene i EU.

EU åbner kontor i UB 25.08.17 Det mongolske regeringskabinet godkendte på sit møde 17. august EU's ansøgning om at åbne permanente repræsentationskontorer for EU og Euratom. I juli måned besluttede EU at åbne et repræsentationskontor med diplomatisk status i Mongoliet. EU forventer at udnævne chefen for kontoret i september og åbne repræsentationen i januar 2018.

Rejsebloggeren Sun Jian

Sun Jian er en kendt globetrotter, fotograf og blogger fra Kina med over 10 mio. følgere på de sociale medier. Han aflagde Mongoliet besøg fra 29. maj til 2. juni.

Mongolske godsvogne 16.06.17
De første jernbanevogne, der er blevet samlet i Mongoliet, blev sat i drift 9. juni ved en fælles indsats fra Trafikministeriet, Mongolsk Jernbane og private firmaer. Ingeniører fra Vognværkstedet i Zuunkharaa i Selenge Aimag hævder, at de fem godsvogne vil have en levetid på 30-32 år i modsætning til importerede vogne fra Rusland og Kina, der kun har en levetid på 20-25 år.

Dertil kommer, at det kun koster 120 mio. tg. [310.000 kr.] at samle én vogn, hvilket er væsentligt billigere end importerede vogne fra Rusland og Kina. Vognene har en bæreevne 72 ton med en tophastighed på 120 km/t.

»Vi vil undersøge mulighederne for at producere visse dele af vognene indenlands og indkøbe nogle af delene fra private firmaer for at skabe flere mongolske arbejdspladser«, sagde trafikminister D. Ganbat ved præsentationen. Erdenetminen har kapacitet til at producere og levere visse dele af vognene til Ulaanbaatar Jernbane.

Sun Jian har aflagt besøg 105 lande, hvoraf mere end 40 har været støttet af regeringer eller statslige organisationer. Denne gang var det ngo'en *Munkh Khariltsaa* (Evige relationer), *Juulchin LLC*, *Mongol Nomadic* og Ulaanbaatars turismekontor, der havde inviteret Sun Jian efter et års forhandlinger om rejsen. For at kunne give sine følgere og det kinesiske folk positive feedbacks har Sun Jian rejst rundt i området omkring Ulaanbaatar og i den nordlige del af landet herunder Kara Korum, Terkhii Tsagaan-søen og Khövsgölsøen.

Under rejsen videregiver Sun Jian sine indtryk til sine følgere på de sociale medier. Et eksempel: ved at reklamere for Sydkorea er antallet af kinesiske besøgende til landet øget betydeligt gennem de seneste 3 år.

Vores hold på nyhedsbureauet MONTSAME benyttede lejligheden til at mødes med Sun Jian personligt.

Du må have taget en modig beslutning for at blive til den person, du er i dag? Hvad drev dig til at blive rejsende blogger?

Forinden arbejdede jeg som instruktør på tv og var tovholder for et omrejsende show i Guangzhou. På et tidspunkt blev jeg ramt af en dødelig sygdom. Lægen sagde, at jeg ikke havde langt igen, så derfor ville jeg gerne rejse så meget, jeg kunne. Efter at have rejst gennem 20 lande blev jeg på mirakuløs vis helbredt, og alle mine bekymringer var væk. På det tidspunkt besluttede jeg at blive professionel turist. Nogen vil måske spørge: Hvad er lige en professionel turist? Da jeg havde arbejdet med tv, var jeg allerede en erfaren fotograf. Så jeg begyndte at

tage billeder, redigere videoer og skrive anmeldelser på sociale medier.

De sociale kinesiske netværk er strengt reguleret. Hvordan lykkedes det for dig at få over 10 mio. følgere?

Selv om visse sociale netværk som fx Facebook, Twitter og YouTube ikke er tilgængelige i Kina har vores egne sociale medier massiv tilslutning. Da alle i verden med kendskab til det kinesiske sprog benytter dem, kan det let løbe op i over 1 mia. brugere. Det er årsagen til, at sproget eller begrænsningerne ikke har haft indflydelse på mit arbejde. I dag er WeChat det store nummer i Kina.

Hvad er udfordringerne ved at blive professionel blogger og fotograf?

For det første må alle billeder og anmeldelser være ærlige. Jeg skriver mine bedømmelser baseret på, hvad jeg som personligt vidne følte, da jeg rejste rundt i et bestemt område. Hvert land har sin egen særlige kost, drikkevarer og indkvartering. Det man skal gøre er at dele sine tanker og indtryk med andre.

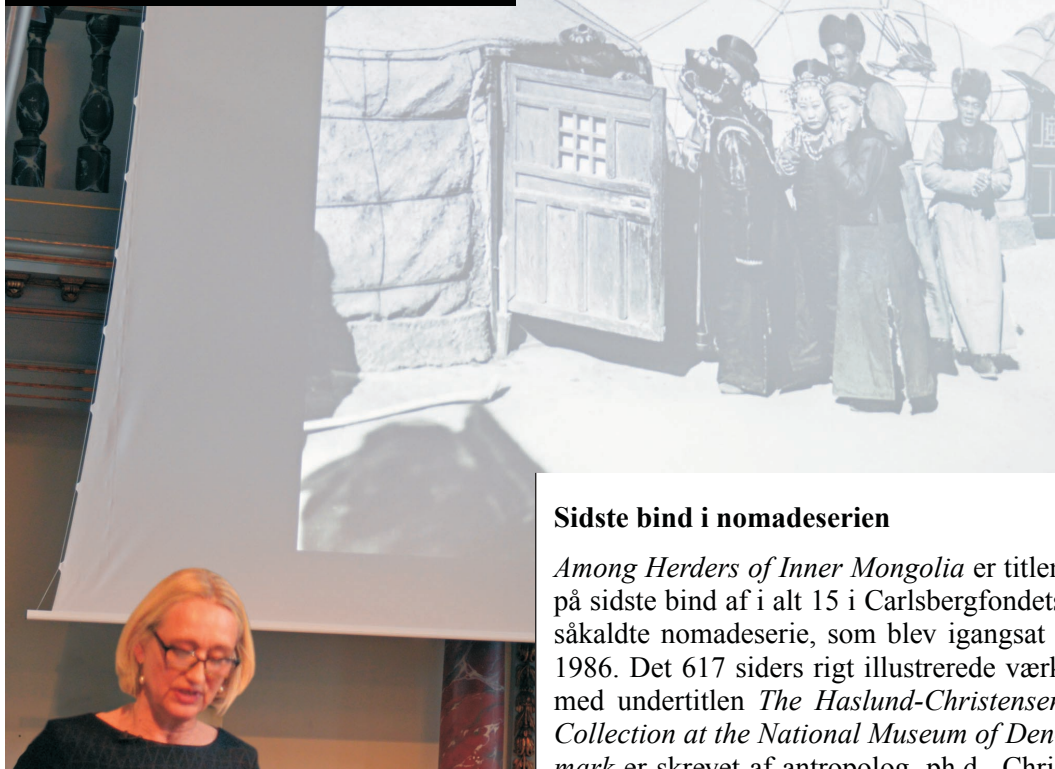
Hvad var dit indtryk, da du kom til Mongoliet?

Jeg var meget overrasket, da jeg kom her for første gang. Mongoliet som jeg havde set på internettet var næsten som én stor steppe med en befolkning på kun 3 mio. Jeg havde ikke forestillet mig, at Ulaanbaatar ville være en så avanceret og smuk by med sine mange skyskrabere og imødekommende mennesker. Selv om landet ikke er særlig kendt i den øvrige verden, er denne by og dens indbyggere allerede højt udviklede. Hovedstaden Ulaanbaatar føles utrolig sikker og pulserende.

B. Tugsbilig

The Mongol Messenger
23(1349):7 – 09.06.17

DMS nyt

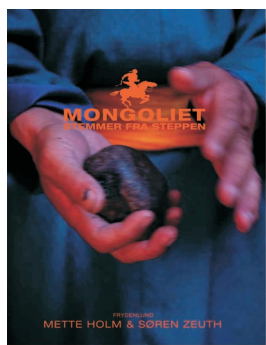

Sidste bind i nomadeserien

Among Herders of Inner Mongolia er titlen på sidste bind af i alt 15 i Carlsbergfondets såkaldte nomadeserie, som blev igangsat i 1986. Det 617 siders rigt illustrerede værk med undertitlen *The Haslund-Christensen Collection at the National Museum of Denmark* er skrevet af antropolog, ph.d., Christel Braae, som var en af talerne ved en storstilet reception for bogen den 26. september 2017 i Nationalmuseets smukke Festsal. Receptionen markerede samtidig afslutningen på det enestående etnografiske forskningsprojekt, som internationalt vækker stor anerkendelse.

Til stede ved receptionen var bl.a. Nationalmuseets direktør, Rane Willerslev, familien Haslund-Christensen, Dansk Mongolsk Selskabs tidligere formand, Rolf Gilberg, foreningens nuværende formand, Henrik Madsen, samt en stor del af selskabets bestyrelse.

Bettina Gram

Bogen formidler et levende indtryk af Mongoliets udvikling fra étpartistat under kommunismen til parlamentarisk demokrati og markedsøkonomi gennem de sidste 25 år. Samtidig beskriver den de grundlæggende træk ved den mongolske kultur og trosverden.

Bogen kan bestilles direkte hos Dansk Mongolsk Selskab ved at overføre 200 kr. til konto 1551-7841582 eller MobilePay Jan Koed 2342 1128. Du vil modtage bogen portofrit i løbet af få dage. Husk afsenderadresse!

Læs mere om udgivelsen og hele forskningsserien på Carlsbergfondets hjemmeside www.carlsbergfondet.dk.

Bogen er udkommet på Aarhus Universitetsforlag, september 2017. Vejledende udsalgspris 699,95 kr. ISBN 9788779343955

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby